1986 оной октя…

…АЙ РАЙКИ… …Н ШАР…

…С-эй ЦК-гай …ЛИТБЮРОДО

…ЦК-гай Политбюрогой заседани октябриин 23-да … техникэ ба технологиие нэбтэрүүлэн хэрэглэ… …рнуудые бэлдэхэ, тэдэнэй мэргэжэлыень дээ… …гай асуудалые зүбшэн хэлсэбэ. Эрдэм-техникын … үндэһөөр общество хүгжөөлтые хурдадхалга, …ргэжэлтэдээр саг болзортонь лаб хангаха арга … шухала хэмжээнүүдые бэелүүлхэ эрилтэ та… …тула мэргэжэл шадабаритай хүдэлмэрилэгшэ… …бэлдэлгын хэрэгэй шэнэ үйлэдбэринүүдые бай… мүн хүдэлжэ байгаа предприятинуудые һэльбэн…, оньһон техникээр хангалгаһаа уридлахаар ажал … эмхидхэхэ эрилтэ табина.

…КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй … абаһан тогтоол соо шэнэ техникэ ба техно… …кадрнуудые бэлдэлгые, тэдэнэй мэргэжэл дээ… …түсэблэхэ, эмхидхэхэ хэрэгые эрид һайжаруул… … онол аргануудые нарижуулан һайжаруулха … тодорхойлогдоо. Дээдэ һургуулинуудай дэргэ… … факультедүүдтэ кадрнуудай, харин дунда эр… …ргэжэлтэдэй онол шадабариие ехэ ехэ технику… …дэхи тусхай отделенинүүдтэ дээшэлүүлхээр ха… Ороной ехэ ехэ дээдэ һургуулинуудай дэргэдэ … мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлхэ һалбари… …ндын институдуудые байгуулга үргэдхэгдэхэ бай… предприятинуудай дэргэдэ хүдэлдэг һуралсалай… … комбинадууд саг үргэлжэ хүдэлдэг һуралса… болтогдохо юм. Үйлэдбэриин түрүү нэгэдэлнүү… …приятинуудай болон эмхинүүдэй үндэһэ һуури дээ… бүхэндэ тон шэнэ техникэ табижа харуулалгын … полигонууд байгуулагдана. Кадрнуудые һурган…, тэдэнэй мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлгын гү… …эбэй үндэһөөр һалбари һалбариин министерствэ… албан зургаанууд СССР-эй Дээдэ ба тусхай дун… …алай министерствэтэй, мүн Техническэ мэргэжэ… …салай талаар СССР-эй Гүрэнэй комитедтэй догово… …саа холбоо тогтоохо байна.

… Автомобильна промышленностиин министерствын …дэлнүүдые, предприятинуудые ажахын тоосоондо, … өөһэдтөө мүнгэ һомололгодо 1987 онһоо гүйсэд … тухай правительствын абаһан дурадхалнууд һай… «АвтоВАЗ» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй дүй дүр… …эгэда абажа, хүтэлбэрилгын экономическа онол ар… … наринжуулха, түсэблэлгэ эмхидхэлгые һайжаруул… …дэлнүүд болон предприятинуудай эрхэнүүдые, бээ… хүдэлхэ арга шадабарииень үргэдхэхэ, харюусал… …дээшэлүүлхэ талаар бүлэг хэмжээнүүд бэелүүлэгдэ… …алагдаба. Үйлэдбэриие һэльбэн шэнэлэлгэ, эрдэм… …лгын ба бусад хүдэлмэриие ажалша коллективүү… …һон өөһэдын валютна хэрэгсэлнүүдэй ашаар гадаа… …дэрэлгэ хэрэгсэлнүүдые, материалнуудые худалда… …һанай ашаар лэ үйлэдбэриие һэльбэн шэнэлхээр, эр… …жэлэлгын ба бусад хүдэлмэри бэелүүлхээр хараа… Тиихэдэ социалис оронуудтай экономическа харил… …боогоо үргэнөөр хүгжөөхөөр түсэблэгдэнэ.

…шадай олон тоото хүсэлэнгүүдтэй дашарамдуулан, …бүүлхын ба макароной зүйлнүүдэй шанарые һайжа… … дурадхалнууд зүбшэн хэлсэгдэжэ, һайшаагдаһан бай… …990 он болотор сагаан эдеэ, ферментнэ болон бусад… …үдые хэрэглэлгэтэйгээр эрхим сортын шэниисын ба …ряанай талхаар хилээмэ барилгые хоёр дахин дээ… …лхээр хараалагдана. Энээнэй ашаар эдэ зүйлнүүдэй … шанар дээшэлхэ байна. Хилээмэ баридаг предприя… …дай хүдэлмэрилэгшэдэй ажалые урмашуулха зорилго… … ерэхэ жэлэй эхинһээ хойшо тэдэнэртэ шэнэ салин … тогтоогдохо, мүн һүниндөө хүдэлһэнэйнь түлөө нэ… …үлбэринүүдэй хэмжээнүүд дээшэлүүлэгдэхэ юм.

… болон ниитын ажабайдалда өөһэдөө өөһэдыгөө …эрилтые саашадань бэхижүүлгэдэ анхаралаа ехээр хан… …даа, хото городуудай, хүдөө нютагуудай хүн зоной … ябуулгын элдэб янзын түхэл шэнжэнүүдые хүгжөөл… обществодо ашатай туһатай тэрэнэй хүсые һайнаар хэ… …гын шухала асуудалнуудые Политбюро зүбшэн хэл… Нютагай шэнжэтэй зорилгонуудые шиидхэлгэдэ хүн … улам эдэбхитэйгээр элсүүлэн хабаадуулха уялгатай …дэй ажаһуудаг газарнуудта ниитын эмхи зургаануудай … үүргэ нүлөөе дээшэлүүлхэ шухала гэжэ онсо … хандуулагдаһан байна. Арадай депутадуудай сель… ба поселково Соведүүдэй бээе даагаад хүдэлхэ арга …бариие хүгжөөхэ, эдэбхи үүсхэлыень бадаруулха, тэдэ… материальна ба мүнгэн һангай баазые бэхижүүлхэ гэээшэ … удха шанартай гэжэ тэмдэглэгдээ. Хүн зоной ажа… … нютагуудай партийна организацинуудай хүдэлмэриие …дэн хубилгалгын шэглэлнүүд тодорхойлогдоо. Тэдэнэй …мэридэ хабаадаха гэшэ Уставаар хараалагдаһан уял… …даа бэелүүлгын таһаршагүй хубинь болоно гэжэ ком… бүхэн ойлгохо ёһотой. Хото городуудые, һуурин тос… …дые, хүн зоной ажаһуудаг бусад газар нютагуудые …сон түхэлтэй болгохын түлөө тэмсэлдэ манай олонии… арга боломжонууд ехэ гэжэ тэмдэглэгдээ.

КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдтэй тааралдуулан …дуулжа, эхэнэрнүүдэй соведүүдые эмхидхэн байгуулха … дурадхалые Политбюро хаража үзэбэ. Орон дотор …нэрнүүдэй соведүүдэй үргэн сеть байгуулагдахаар хараа… Ажалша коллективүүдтэ, хүн зоной ажаһуудаг га… …нуудта эхэнэрнүүдэй соведүүд тэдэнэй эшэ үндэһэн бо… …эрэгтэй. Үйлэдбэриин ба ниитын-политическэ ажабай… … бүхы һалбаринуудта, гүрэнэй ба обществын хэрэгүү… … хүтэлбэрилгэдэ, социальна болон бусад асуудалнуу… … шиидхэлгэдэ олониитэ эхэнэрнүүдэй зохёохы эдэбхи …лэй, бээе даагаад ажаллаха арга шадабариин үндэһөөр …нэй ажал ябуулга бэелүүлэгдэхэ ёһотой. Эхэнэрнүүдэй …хоорондын хүдэлөөндэ, эб найрамдалай болон арадуу… … хоорондохи хани барисаанай түлөө тэмсэлдэ эдэбхитэй… … хабаадаха гээшэ манай ороной эхэнэрнүүдэй эмхинүү… … гол зорилго мүн.

Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй гадаадын хэ… …дэй министрнүүдэй комитедэй байгша оной октябриин …–15-да Бухарестдэ болоһон ээлжээтэ заседаниин дүнгүүд …шаагдаа. Совет-американ дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэг… …дэй Рейкьявигта болоһон уулзалга дээрэ СССР-эй барим… … бэелүүлһэн хараа шэглэлые хани харилсаата социалис …рэнүүд гүйсэд дэмжэжэ байна гэжэ Политбюро сэдьхэлээ … мэдүүлбэ. Тохёолдоһон оршон байдалда ядерна … зэбсэгүүдые хуряахын, уласхоорондын аюулгүй байдал болон эб найрамдалай үргэн ехэ системэ байгуулхын түлөө …сэлдэ аха дүү оронуудай хамтын хүсэлэл оролдолгонуу… …ые улам эршэдхэхэ шухала гэжэ тэмдэглэгдээ.

Нүхэр Н. И. Рыжковой хани ёһоной албанай хэрэгээр Польшын Арадай Республикада ошожо ерэлгын дүнгүүдые … хаража үзэхэдөө, Польшын хүтэлбэрилэгшэдтэй тэрэнэй хэ… … хөөрэлдөөнүүдые Политбюро һайшааба. Энээнэй ашаар … ороной экономическа ба эрдэм-техникын али бүхы … харилсаан шэнэ шатада гаргагдаха байна. Советскэ Союзай болон Польшын Арадай Республикын предприятинуудай, нэ… …дэлнүүдэй ба эрдэм-шэнжэлэлгын институдуудай хоорон… … экономическа харилсаанай, холбоо барисаанай шэнэ, … түүхэл шэнжэнүүдые хүгжөөхэ гээшэ онсо шухала уд… … шанартай гэжэ тэмдэглэгдээ.

Социалис оронуудтай харилсаа холбооё хүгжөөлгын нии… …н элдэб байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан тайбанаар зэр… … оршолгые бэхижүүлгын, манай дэлхэй дээрэ эб найрам… …далые хангалгын бусад зарим асуудалнууд КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой заседани дээрэ мүн лэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа.

Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 246 (17369) | 1986 оной октябриин 25, суббото | Сэн 3 мүн.

КПСС-эй ЦК-да УУЛЗАЛГА БОЛОБО

СССР-эй Верховно Соведэй саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэридэ хабаадажа байһан союзна республиканууда Компартинуудай ЦК-нуудай болон партиин областной комитедүүдэй нэгэдэхи секретарьнартай КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев октябриин 22-то уулзаба.

Ороной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхахын түлөө тэмсэлэй гол асуудалнууд, ниитын ажабайдалай бүхы һалбаринуудта шэнэлэн хубилгалгын, КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлгын ябаса тухай тодорхой хөөрэлдөөн болобо. Шэнэлэн хубилгаха талаар партиин хараа шугамые, тэрэнэй залан сэхэ ба бүтэмжэтэй гадаадын политикые совет арад гүйсэд дэмжэнэ, гэжэ уулзалгада хабаадагшад тэмдэглэбэ.

Украинын Компартиин Днепропетровско обкомой нэгэдэхи секретарь В. Г. Бойко, КПСС-эй Омско обкомой нэгэдэхи секретарь С. И. Манякин, Латвиин Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Б. К. Пуго, КПСС-эй Волгоградска обкомой нэгэдэхи секретарь В. И. Калашников, КПСС-эй Московско обкомой нэгэдэхи секретарь В. К. Месяц, Украинын Компартиин Харьковска обкомой нэгэдэхи секретарь В. П. Мысниченко, бусад нүхэд һаналнуудые халан абалсалгада хабаадалсаба.

Уулзалга дээрэ М. С. Горбачев үгэ хэлээ.

Шэнэлэн хубилгалга улам үргэдэнэ гээд тэмдэглэгдэһэн байна. Тэрэ хэдээ партийна комитедүүдэй, совет болон ажахын зургаануудай ажал ябуулгын, олон түмэн хүнүүдэй габшагай шанга ажалай тодорхойлхы хараа шугам болоо. Бүхы общество, тэрэнэй политическэ, экономическа болон соёлой бүхы ажабайдал шэнэлэн хубилгагдажа байнхай. Сэдьхэл бодолой талаар оршон байдал һайжаруулга, үйлэдбэриие, һуудал байдалые һайжаруулгада хубитаяа оруулхые ажалшадай эрмэлзэдэг, дутагдалнуудта, социалис ёһо заршамай болон социальна үнэн зүб байдалай эрилтэнүүдые баримталхагүй али бүхы ябадалнуудта тэсэшэгүйгөөр хандадаг байһаниинь шухала удха шанартай.

Эрдэм-техникын дэбжэлтын туйлалтануудые, ажахы эрхилэлгын шэнэ онол аргануудые нэбтэрүүлһэнэй, ажалша коллективүүдэй үүсхэлые болон бээе мэдэдэг байлгые үргэнөөр хүгжөөһэнэй үндэһэ һуури дээрэ экономикын бүхы һалбаринууд орон дотор үргэн хэмжээтэйгээр шэнэлэн хубилгагдана. Эдэ бүгэдын гэмгүй һайн үрэ дүнгүүд мэдэгдэжэ эхилээ, хүгжэлтые саашадань хурдадхахын тулада эрхэ нүхэсэлнүүд байгуулагдана. Иимэ эрхэ байдалда район бүхэндэ, предприяти бүхэндэ заабаринуудые хүлеэжэ байнгүй, партиин XXVII съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр ажабайдалаар табигдаһан асуудалнуудые зоримгойгоор шиидхэхэ гээшэ илангаяа шухала.

Арад зоной, тэрэнэй һуудал байдалые һайжаруулгын аша туһада партиин бүхы политика бэелүүлэгдэдэг. Гэбэшье социальна һалбаридахи хэрэг байдалые түргөөр һайжаруулха, энээнэй тулада бии байгаа арга боломжонуудые хэрэглэхэ шухала гэжэ зарим түсэблэлгын болон ажахын органууд үшөө мэдэрээгүй гээд уулзалга дээрэ тэмдэглэгдэбэ. Нобшо удаан ябадалые дабаха, ажалшадай һуудал байдалай эрхэ нүхэсэлнүүдые һайжаруулха хэрэгтэ министерствэнүүд болон албан зургаанудай ехээр анхаралаа табидаг болохые туйлаха гээшэ партийна болон совет органуудай зорилго мүн.

Демократиие, шүүмжэлэл болон өөрыгөө шүүмжэлгые, олониитэдэ мэдээсэдэг байлгые саашадань хүгжөөхэ партиин хараа шугам шухала удха шанартай. Обществын элдэб һалбаринуудта демократиие хүгжөөлгэдэ һаад хэдэг байһан, һаад хэдэг бүхы юумые шууд усадхаха, совет демократиин системые улам үргэдхэжэ, үрэ нүлөөтэй болгохо хэрэгтэй. Шэнэ бодолнууд болон дурадхалнуудые оруулдаг эдэбхи үүсхэлтэй хүнүүдые бүхы хэмжээгээр дэмжэхэ ёһотой.

Политическэ ажабайдалда, эрхилэн хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ бүхы ажалшадые, бүхы арад зониие үргэнөөр хабаадуулхые туйлаха шухала гээд үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Энэ талаар арадай депутадуудай Соведүүдэй, профессиональна союзуудай, ниитын бүхы эмхинүүдэй үүргэ айхабтар ехэ. Зүбшэн хэлсэлгын үедэ комсомолой ажал ябуулгые эдэбхижүүлхэ тухай асуудал хаража үзэгдэһэн байна.

Шэнэлэн хубилгаха хүдэлмэридэ парти жэшээ харуулха уялгатай, харуулнашье. Партийна организацинуудай хүдэлмэриин түхэл маягууд болон онол аргануудые үндэһөөрнь һайжаруулха гээшэ хамагай түрүүндэ табигдана. Үгөөрөө бэшэ, харин бодото хэрэгээрээ партийна органуудай политическэ хүтэлбэриин органууд болохынь тула оролдохо шухала. Энээнэй тулада ажахын, совет болон ниитын эмхи зургаануудые һэлгэхэ ябадалые эрид усадхажа, тэдэнэрэй харюусалгые, бээе мэдэхэ ябадалые дээшэлүүлхэ, политическэ болон социальна асуудалнуудые шиидхэлгэдэ хайша хэрэгээр хандаха ябадалые болюулха хэрэгтэй.

Партийна хүдэлмэриин гол анхаралда хүнүүд байха ёһотой. Хүнүүдэй эдэбхи үүсхэл болбол шэнэлэн хубилгалгын гол эрхэ нүхэсэл мүн. Тоосооной тулада бэшэ, харин хүнүүдэй эдэбхи үүсхэл хүгжөөхөөр, тэдэнэрэй эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые хангахаар эмхидхэлэй болон үзэл сурталай ажал ябуулгые эрхилхэ хэрэгтэй. Обществодо, ажалша коллективүүдтэ болоожо байһан юумэнэй социальна ба политическэ хойшолонгуудые партийна комитедүүд анхаралдаа байлгаха уялгатай. Гол хүдэлмэрилэгшэдэй асуудал бүхы шэнэлэн хубилгалгын шухала асуудал болоно. Асуудалнуудые үе сагай эрилтын ёһоор шиидхэжэ, харюусалгые даажа абажа шадаха хүтэлбэрилэгшэдэй бүхы участогуудта байхын тула үшөө ехэ юумэн хэгдэхэ болоно.

Рейкьявигта болоһон хөөрэлдөөнүүд тухай М. С. Горбачев уулзалгада хабаадагшадта мэдээсэһэн байна.

Ниитын ажабайдалай бодото байдалые сэгнэхын тулада Коммунис партида политическэ шэн зориг, түүхын талаар дүй дүршэл яһала бии. Центральна Комитет шэнэ шиидхэбэринүүдые зүрхэтэйгөөр абана, хүгжэн һалбаралгын, совет арадай амгалан тайбан байдалай аша туһада шэнэ хандалга бэдэржэ олоно.

КПСС-эй ЦК-гай секретарь Г. П. Разумовский уулзалгада хабаадалсаа.

Совет барилгашад! Үйлэдбэриин ба социальна һалбаринуудай объектнүүдые һайн шанартайгаар, болзортонь бодхоогты!

Барилгын комплексын ашаг үрые дээшэлүүлэгты!

(КПСС-эй ЦК-гай Уряануудһаа)

ДЕКАБРИИН ТҮСЭБӨӨР

Залуу барилгашан В. М. Сурковой хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив электровозуудые заһабарилха депогой барилгада гурбадахи жэлээ хабаадалсажа, ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри хээ, хэнэшье. Үнгэрһэн жэлэй декабрь һарада депогой түрүүшын ээлжээн ашаглалгада тушаагдаа һэн. В. М. Сурковой бригадын коллектив «Нижнеангарсктрансстрой» трестын захиргаанай, парткомой, профкомой Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа бэлэй. Байгша оной эхинһээ В. М. Сурковой бригадын гэшүүд электровозуудые заһабарилха депогой хоёрдохи ээлжээниие барилсажа байхадаа, бүхы хүдэлмэрээ эрхим шанартайгаар бүтээнэ.

— Бидэ бүхы ажалаа ажахын тоосооной гуримаар хэжэ, ажалайнгаа бүтээсые дээшэлүүлнэбди, барилгын шанарые һайжаруулнабди. Һара бүриин даабари 135—140 процент дүүргэгдэнэ. Жэлэй эхинһээ хойшо миллион түхэригэй барилга хэгдээ гэхэ гү, али декабриин түсэбөөр ажаллажа байнабди, — гэжэ барилга-хабсаралгын 708-дахи поездын түрүү хүдэлмэришэн В. М. Сурков хэлэнэ.

Түрүү бригадын коллектив сентябриин дүнгөөр «Нижнеангарсктрансстрой» трестын коллектив дотор дэлгэрһэн мүрысөөндэ шалгаржа мүнгэн шангаар, Хүндэлэлэй грамотаар урмашуулагдаба. Агууехэ Октябриин 69 жэлэй ойн хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсаһан эдэнэр октябрь һарын даабари мүн лэ болзорһоо урид дүүргэхээр шиидэбэ.

Гусиноозерскын ГРЭС-эй хоёрдохи ээлжээнэй барилгада 5-дахи энергоблогые тон богони болзорто ашаглалгада тушааха зорилго мүнөө эгээл шухала болоод байна.

ҮГЭНЬ БАТА

Энэ зорилгые саг соонь дүүргэхэ хэрэгтэ В. Ивановой толгойлдог хабсарагшадай бригада горитой хубитаяа оруулна. Котельнэ отделениин түхеэрэлгэнүүдые хабсаралга дээрэ тус бригада 2 миллион 250 мянган түхэригэй хүдэлмэри дүүргэжэ, хэлсээтэ уялгаяа 1,5 һараар уридлаха гэжэ зоригжонхой.

Тус бригадада үнинэй хүдэлдэг эрхим хабсарагшад Ф. Кравцов, В. Фетисов, В. Булыкин, П. Орлов мүнөөшье мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ жагсана. Һаяшагай энэ коллектив подрядай гуримда орожо, бүри шангаар ажаллана.

Манай корр.

ЭРХИМЛЭНЭ

Тоннельнэ 21-дэхи отрядай коллектив Хойто-Муяын хаданuудай гранит шулуун хана сүмэ малтан, урагшаал дабшана. Отрядай бэрхэ проходчик Г. В. Горбатовай хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд бүхы хүдэлмэрээ ажахын тоосооной гуримаар хэжэ, үндэр бүтээсэтэ ажалаараа шалгаржа ябаһаар.

Шэнэ онол арга, оньһон техникэ үйлэдбэридөө шадамар бэрхээр нэбтэрүүлһэн, эдэбхи үүсхэл, оролдолго шадабари гаргажа байһан дээрэһээ Г. В. Горбатовай бригадын коллектив байгша ондо 4 миллион 360 мянган түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ даабаряа октябриин 10-да сүм дүүргэбэ.

Тоннельнэ 21-дэхи отрядай бэшэшье олон хүдэлмэришэд хаба шадалаа хамтын хэрэгтэ зориюулжа, эгээл һайн үрэ дүн туйлана. Олоной оролдоһоной ашаар лэ гүрэнэй даабари болон уялга амжалтатайгаар бэелүүлэгдэнэ. Тус отрядай коллектив байгша оной нэгэдэхи, хоёрдохи кварталнуудай дүнгөөр, СССР-эй Транспортна барилгын министерствын, профсоюзай ЦК-гай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ хоёрдохи һуури эзэлжэ, мүнгэн шангаар, Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан юм. Эдэнэр гурбадахи кварталай даабариһаа гадуур 388 мянган түхэригэй барилга хэбэ.

К. ЖАМЬЯНОВ.

Агуу Октябриин 69 жэлэй ойн хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаһан «Востокэнергомонтаж» трестын хабсаралгын наймадахи участогай бригаданууд ажалай үндэр бүтээсэ туйлана. Эндэхи ажалай коллективүүдэй дундаһаа А. Куликовой хүтэлбэрилдэг бригада онсо шалгарна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) гагнууршан Бакланов, про… Кушнарев, бригадир А. Куликов, слесарьнууд Дашие… Хороших.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

ШАГНАЛ

Партийна болон совет органуудта олон жэлэй туршада аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь түлөө, түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум КПСС-эй Баунтын райкомой дэргэдэхи партийна комиссиин түрүүлэгшэ Скосырский Иннокентий Афанасьевичые Хүндэлэлэй грамотаар шагнаба.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ээлжээтэ заседани боложо үнгэрбэ.

Тус заседани дээрэ түрүүлэн республикын Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын 1986 оной юһэн һарын дүнгүүд, Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэлгэ тухай асуудалнууд хаража үзэгдөө. Дурсагдаһан асуудалнуудаар Буряадай АССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ В. П. Убеев, финансын министр Ч. В. Ендонов, Госбанкын Буряадай республиканска конторые эрхилэгшэ А. А. Вязинский элидхэлнүүдые хэһэн байна.

1986 оной юһэн һарын туршада республикын экономическа ба социальна хүгжэлтэдэ зарим тэды һайн дүнгүүд туйлагдаа гэжэ Министрнүүдэй Совет тэмдэглээ. Промышленна продукци худалдаха түсэб 100,9 процент дүүргэгдэжэ, түсэбһөө гадуур 12 миллион түхэригэй нэмэлтэ продукци гаргагдаа. Нёдондо жэлэйхиһээ тэрэнэй ниитэ хэмжээн 6,7 процентээр ургаа. Промышленностьда ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабари 101,5 процент дүүргэгдэһэн байна.

Октябриин 6-да гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө агропромышленна комплекс 144 процент дүүргээд байгаа. Гурбан кварталай мяха тушааха түсэб 104 процент, һү — 111, үндэгэ—105 процент бэелүүлэгдэбэ.

Нёдондо жэлэйхиһээ дээшэ малай тэжээл бэлэдхэгдээ. Нэгэ условно толгойдо тооолоходо, 10,3 центнер тэжээлэй единицэ нөөсэлэгдэбэ. Ороохото болон ороохото-бобово ургамалнуудай 129,4 мянган тонно үрэһэ хүрэнгэ хаагдаа.

Капитальна барилга эршэмтэйгээр ябуулагдана. Эд бараанай розничнэ эрьесын түсэб дүүргэгдэбэ. Нёдондо жэлэйхиһээ 19 процентээр дээшэ байрын гэрнүүд ашаглалгада тушаагдаа.

Гэбэшье зарим министерствэнүүд болон албан зургаанууд, горрайгүйсэдкомууд түсэбтэ даабаринуудаа бүримүһэн, бүхы дүнгүүдэй талаар гүйсэд дүүргэхээр хэмжээнүүдые абаагүй гэжэ Министрнүүдэй Совет тэмдэглэбэ. Арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа гаргалга урда жэлэйхиһээ доошоо ороо. Республикын Министрнүүдэй Соведэй мэдэлэй промышленность продукци худалдаха түсэбөө 99,9 процент, тэрэ тоодо Агропромой предприятинууд оройдоол 97,4 процент дүүргэһэн байха юм. 20 предприяти хэлсээнэй ёһоор продукци эльгээхэ даабариие дүүргэжэ шадаагүй. Бүхыдөө 53 предприяти ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө дүүргээгүй.

Хүдөө ажахыда дутуу дундануд үшөөл ушарна. Хартаабха, овощ, ноохо гүрэндэ худалдаха түсэб бэелүүлэгдээгүй байһаар. Хүн зоной хубиин мал худалдажа абаха хэрэг хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Зарим районууд малай үбэлжэлгэдэ гүйсэд бэлэдхэл хээгүй. Тэжээлэй олохон кухнинууд хүдэлнэгүй. Сэлэнгын, Хориин, Хяагтын, Яруунын районуудта олон мал гарзада ороо.

Даб дээрэ абтаһан мэдээнүүдэй ёһоор, Гүрэнэй бюджет олзо оршын талаар — 92,2 процент, гаргашын талаар — 83,9 процент гүйсэдхэгдөө. Республикын Нютагай промышленностиин, Түлишын промышленностиин, Худалдаа наймаанай министерствэнүүд, Ниитын эдеэ хоолой управлени олзо оршын талаар түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй. Олохон предприятинууд арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа гаргаха даабаринуудаа бэелүүлээгүй байха юм.

Барилгын гол эмхинүүд ашаглалгада оруулагдаха объектнүүд дээрэ ажалай, материальна нөөсэнүүдые гулидхан суглуулжа, барилгын ябасые түргэдхэхэ хэмжээнүүдые үшөөл абанагүй. Олон барилганууд ехэ гээгдэлдэ оронхой. Илангаяа БМДК-гай, «Туяана» нэгэдэлэй цехүүд, овощ хадагалха бааза, Хяагтын СПТУ, Баргажанай больницын корпус гэхэ мэтэ.

Республикын Министрнүүдэй Совет байгша оной түсэбтэ даабаринуудые али бүхы талаарнь бүримүһэн дүүр… гэхэ хэмжээнүүдые дары түр… гэн абахыень, хүдэлмэриин… шанар дээшэлүүлхыень, тү… сэбэй дүүргэлтын түлөө ха… рюусалга болон эрилтэеэ шан… гадхахыень горрайгүйсэдк… муудые, Госагропромые, ми… нистерствэнүүд болон албан… зургаануудые, ажахын хүтэл… бэрилэгшэдые уялгалаа.

Энэ заседани дээрэ «Элү… рые хамгаалалгын, арад… гэгээрэлэй болон техничес… мэргэжэлэй һуралсалай об… ектнүүдые хэр барижа ба… һан ба жэлэй түсэбые за… тагүй дүүргэхэ хэмжээнү… тухай» асуудал зүбшэн хэ… сэгдээ. Социально-соёлой б… рилгануудые түргэдхэхэ … лаар эрид хубилалтанууд б… лоногүй. Һургуулинуудые аш… лалгада тушааха юһэн һар… түсэб оройдоол 41,1 проце… һургуулиин наһа гүйсөөг… үхибүүдэй эмхи зургаануд… — 76,3, техническэ мэргэж… лэй училищинуудые — 2… процент дүүргэгдэһэн бай… Илангаяа энэ талаар ню… гай Соведүүд болон Госаг… промой барилганууд гээгдэ… оронхой. «Бурятагропром… рой», «Главбурятстрой», «Ул… Удэтрансстрой» гэхэ мэтэ … хинүүд эдэ барилганууд… гүйсэд дүүргэжэ, ашаглал… да оруулхаар бүтэмжэтэй х… жээнүүдые абанагүй. Ул… иимэһээ министерствэнүүд… лон албан зургаануудтай х… та тэдэ байгша оной түсэ… лаб дүүргэхэ ёһотой гээд … галагдаба.

Министрнүүдэй Соведэй … седани дээрэ «КПСС-эй X… съездын шиидхэбэринүүдэй … дэһөөр хүн зоной медици… хангалга саашадань һай… руулха талаар Зэдын рай… арадай депутадуудай ню… Соведүүдэй эмхидхэхы хү… мэри тухай» асуудалаар … дын райгүйсэдкомой ту… лэгшэ Н-Ц. Ч. Дабаев то… хэжэ, тусхай тогтоол ба… абтаа.

Мүн тэрэшэлэн «1986-… онуудта Буряадай АС… Агропромышленна ком… сын шанаржуулан бол… руулгын һалбаринуудай … териально-техническэ б… түргэн хүгжөөхэ хэмжэ… тухай» тогтоол баталан … ба.

Заседани хүтэлбэрилһэ… ряадай АССР-эй Минис… дэй Соведэй Түрүүлэгшэ … Саганов дэлгэрэнгы үгэ… лээ.

БОЛЬШЕВИК-ЛЕНИНЕЦҮҮДЭЙ НЭГЭН

Большевигүүд-ленинецүүдэй гвардта бүлэг хүнүүдэй нэгэн Григорий Константинович Орджоникидзиин түрэһөөр 100 жэлэй ой гүйсэбэ. Элитэ ехэ партийна болон гүрэнэй ажал ябуулагшын ажабайдалай харгы зам арадай хэрэгтэ үнэн сэхээр алба хэлгын, марксизм-ленинизмын суртал һургаалнуудай илан мандахын түлөө шэн габьяата тэмсэлэй гэршэ жэшээ болоо.

Г. К. Орджоникидзиин түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан ниислэл хотын ажалшадай түлөөлэгшэдэй баярай суглаан октябриин 23-да Москвада, Союзуудай байшангай Колонно зал соо болобо.

Нүхэд Л. Н. Зайков, Б. Н. Ельцин, Г. П. Разумовский суглаанай президиумдэ һуугаа. Партиин ветеранууд, партийна, совет ба ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд эндэ байбад.

Элидхэлшэ — СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо И. С. Силаев агууехэ Ленинэй соратнигай ажал ябуулга тухай хөөрэхэдөө, революцида бэлдэжэ, тэрэниие хэхэ, гартаа буу барижа, тэрэнэй туйлалтануудые сахин хамгаалха, ороноо һандарал һүйдхэлһөө гаргаха, түүхэдэ түрүүлэн социализм тээшэ харгы нээхэ, дэлхэй дээрэ Соведүүдэй ороной нэрэ хүндые дээшэлүүлхэ гэхэ мэтэ түүхэтэ хүндэ хүшэр зорилгые бэелүүлэгшэдэй дурасхаал бидэнэй зүрхэ сэдьхэлдэ, ухаан бодолдо хэзээдэшье залирха ёһогүй гэжэ тэмдэглээ. Эдэмнай үндэр ехэ үзэл бодолтой, дэлгэр һайхан сэдьхэлтэй, Эхэ орондоо, арадтаа шэн габьяатайгаар алба хэһэн хүнүүд лэ.

Серго Орджоникидзиин бурьялма, асари ехэ зохёон байгуулхы зорилгонуудые шиидхэхэ хүсэл эрмэлзэлтэй байһан дээрэһээнь тэрэниие мүнөөшье манай общество дотор хэгдэжэ байһан шэнэдхэн хубилгалгада хабаадагша гэжэ хэлэжэ болоно. Политическэ болон ажахын хүтэлбэриин онол арганууды тодо хурсаар бэелүүлгэ, тэрэнэй большевистскэ залан сэхэ байлга мүнөө манай орон дотор батадхагдан бэелүүлэгдэжэ байдаг ябуулгануудай, ёһо гуримуудай гэршэ жэшээ болоно.

Партида хабаатай байлгын ленинскэ гол ёһые тэрэ ажахые хүтэлбэрилгэдэ эрид шууд, хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлдэг байгаа. Ажал хэрэгээ зүбөөр эмхидхэһэнэй, тодо наринаар табиһанай ашаар лэ экономикын асари ехэ арга нөөсэнүүд урган дээшэлнэ. Хубиингаа жэшээгээр, залан сэхэ ажал ябуулгаараа, гүнзэгы ухаан бодолоороо хүнүүдые зоригжуулдаг байгаа. Ажахын кадрнуудта энхэргэн дулаанаар хандаха зуураа, тэдэнэртэ тон ехэ эрилтэ табидаг һэн.

Шэнэ түхэлэй гүрэнэй ажал ябуулагша байһан дээрэһээ Г. К. Орджоникидзе хододоо олониитэтэй хамта ябадаг һэн. Тэрэ ходо ходо предприятинуудаар ябажа, мэргэжэлтэдтэй, үйлэдбэриин түрүүшүүлтэй, хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзадаг, иимэ харилсаанһаа өөрөөшье баяжадаг, ажахын ажал ябуулгые гүнзэгыгөөр мэдэдэг байһанаа дууһыень хубаалдадаг бэлэй.

Мүнөө Г. К. Орджоникидзиин ажал хэрэгүүд, ухаан бодол түүхэтэ удха шанартай орёо шухала зорилгонуудые шиидхэлгэдэ зохёохы ёһоор хандалгын жэшээ болоно гэжэ суглаан дээрэ тэмдэглэгдээ. Партиин тэрэниие хаанашье эльгээгээ һаань, буурашагүй зохёохы хүсэл эрмэлзэлтэй, зориг түгэлдэр, ажабайдалай айхабтар ехэ баян дүй дүршэлтэй энэ хүн хүдэлмэриин шэнэ онол аргануудые, ёһо гуримуудые ажабайдалда нэбтэрүүлэн бэелүүлдэг байгаа.

Шэнэ байдал байгуулагшадай хэдэн үетэн хоорондоо таһаршагүй холбоотой. Совет арадай мүнөө үеын баатаршалгата туйлалтануудта, шэнэдхэн хубилгалгые хурдан түргэнөөр бэелүүлгэдэ тэрэ элеэр харагдана.

Ленинэй зааһан замаар дабшахадаа, КПСС олониитын дунда эмхидхэлэй ба политическэ олон янзын хүдэлмэри ябуулна, партиин XXVII съездын табиһан зорилгонуудые бэелүүлгэдэ тэдэнэй хүсэлэл оролдолгонуудые бата найдамтайгаар шэглүүлнэ.

(ТАСС).

ЭДЕЭ ХООЛОЙ ПРОГРАММА—БҮГЭДЭ АРАДАЙ ХЭРЭГ

ХОЛЫН ХАРААТАЙГААР ХҮДЭЛХЭ

Һаалиин мал ажалые эрид сэгшадань хүгжөөхэ талаар колхоз, совхозуудай һү һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй республиканска хоёр үдэрэй зүблөөн һаяхан Загарайн районой Эрхирэгэй совхозой һүнэй комплексын баазэ дээрэ болоо. Эндэ районуудай агропромышленна нэгэдэлнүүдэй түрүүлэгшэнэр, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, һүнэй фермэнүүдые даагшанар, комплекснуудай начальнигууд, Буряадай АССР-эй Госагропромой мэргэжэлтэд, эрдэмтэд хабаадаһан байха юм.

Энэ зүблөөндэ хабаадагшад нэн түрүүн тус ажахын комплексын ажал хэрэгтэйнь, малшадай ажаһуудалтайнь танилсаа. Эндэ совхозой директор К. А. Урмакшинов, комплексын начальник В. Д. Бошиктуев гэгшэд тайлбари үгэбэ. Удаань бүгэдөө соёлой байшанда сугларжа, зүблөөгөө үргэлжэлүүлээ. Тус зүблөөе КПСС-эй обкомой хоёрдохи секретарь К. А. Албашеев нээжэ, партиин Загарайн райкомой нэгэдэхи секретарь В. Е. Тугутова үгэ үгөө. Тэрэ район соогоо ябуулагдажа байгаа ажал хүдэлмэри тухай, түсэбэй хэр дүүргэгдэжэ байһан тушаа хөөрэжэ үгөө.

«Республикын һаалиин мал ажалай мүнөө үеын байдал болон 1986—1987 онуудай малай үбэлжэлгын үедэ сагаан эдеэ үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ зорилгонууд тухай» асуудалаар республикын Госагропромкомитедэй түрүүлэгшын орлогшо Ф. М. Кауров элидхэл хэбэ.

— Хүдөөгэй ажалшад энэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ оронойнгоо Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулалсажа ябана. Малшаднай зунай бэлшээриин хаһые амжалтатай дабажа гараба. Байгша оной үнгэрһэн 9 һара соо, нёдондонойхидо орходоо, 5,6 мянган тонноор ехэ мяха, 16,6 мянган тонноор ехэ һү, 15,9 мянган үндэгэ ехээр үйлэдбэрилжэ, мал ажалай бүхы продукгнуудые гүрэндэ худалдаха III кварталай түсэб үлүүлээ,—гэжэ нүхэр Кауров элидхэлэйнгээ эхиндэ хэлэбэ.

Үнеэн бүхэнһөө һү һаалга энэ хугасаа соо 238 килограммаар дээшэлүүлэгдээ, гүрэндэ тушаагдаһан үхэрэй толгой бүриин шэгнүүр 336 килограммда, хонинойхи—36 килограммда хүргэгдөө. Энэнь үнгэрһэн жэлэйхитэй сасуулхада, нилээд дээшэ болоно.

Энэ жэлэй эхинһээ эбэртэ бодо малай, хонидой, адуу моридой тоо толгойнь олошоруулагдаһан байха юм. Гахайн, шубуудай тоо хороогдоо.

Республикын 165 ажахын 17-ниинь һүөөр, 42 ажахы мяхаар юһэн һарынгаа түсэбүүдые бэелүүлжэ шадабагүй.

Үбэлжэлгэ тухай хэлэхэдэ, байгша ондо нэгэ условно малда 10,6 центнер тэжээлэй единицэ нөөсэлэгдөө. Энэ үнгэргэгдэжэ байгаа хоёр үдэрэй зүблөөн ямар үүргэтэйб гэхэдэ, хүн зоной эдеэ хоолдо ородог продуктнуудые — мяха, һү элбэг ехээр абадаг болохо зорилго бидэнэрэй урда табигдана. Тиимэһээ КПСС-эй обком, республикын Министрнүүдэй Совет мүнөөдэр РАПО-нуудай түрүүлэгшэнэрые, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдые, фермэнүүдые даагшанарые суглуулаа гэжэ тэрэ хэлээ.

Энэ жэлдэ һү ехээр һааха талаар яһала бараг үрэ дүнгүүдтэй байнабди. Тугал олоор абтаа. Теэд бидэ энээгээрээ һанаагаа амарха ёһогүйбди. Бэшүүрэй район һү абалгаяа 17 процентээр дээшэлүүлээ, 326 тугал олоор абаа. Зэдынхид сагаан эдеэ үйлэдбэрилгээ 11 процентээр ехэ болгожо, һарын туршада үнеэн бүриһөө 204 килограмм һү һаана. Гурбан кварталай дүнгөөр республикын олохон фермэ, комплекснууд хоёр мянганай хилые дабанхай. Жэшээлхэдэ, Кабанскын районой 10 фермэ дээрэ мүнөө үнеэн бүриһөө 2000 килограмм һүн абтанхай. «Большереченский» совхозой Истокско һүнэй фермын коллектив (даагшань Г. И. Суранов) 9 һарын туршада үнеэн бүриһөө 2800 килограмм һү һааба. Мухар-Шэбэрэй районой «Забайкалец» совхозой һүгөөтын, Бэшүүрэй районой Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой Заганай-Адагай һүнэй фермэнүүд хоёр мянганай хилые үни хада дабанхай гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

КПСС-эй обком, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, Госагропром энэ жэлые хараада абан, республикаараа үнеэн бүриһөө 2000 килограмм һү абахаар зорилго бүхы районуудай малшадай урда табяа һэн. Иигэжэ ажахы бүхэндэ һү һааха талаар һара бүриин даабари үгтэһэн байха юм. Теэд зарим колхоз, совхозуудта һүнэй фермэ, һаалишан хүрэтэр энэ даабари хүргэгдөөгүй байһаар.

Һайн харууһан доро байһан симментал үүлтэрэй үнеэд жэлдээ 2500 килограмм һү үгэхэ аргатай. Теэд бидэ энэ арга боломжоёо гүйсэд хэрэглэжэ шаданагүйбди. Республикын ажахынууд нёдондо үнеэн бүриһөө 1659 килограмм һү һаагаа һэн. Харин манай колхоз, совхозууд үнгэрһэн 9 һара соо үнеэн бүхэнһөө 1600 килограмм һү абаа. Хэжэнгын райондо үнеэн бүриһөө 1229 килограмм һү һаагдаа. Ушхайтын совхозой һаалишад жэлдээ үнеэн бүриһөө оройдоол 1000 килограмм һү абана. Хойто районуудай малшад, сагай уларилда шалтагаалаад, жэлэй туршада ехэ һүнэй түлөө сролдоногүй. Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэ хүн бүхэнэй нэрэ хүндын хэрэг мүн. Тиимэһээ сагаан эдеэ үйлэдбэрилгэ ганса һаалишадай хэрэг бэшэ, бүхы ажахынуудай дайшалхы зорилго болоно.

Саашань элидхэлшэ һаалиин мал ажалые хайшан гээд гэзгэдэлһээ гаргаха тушаа хэдэн һанамжануудые хэлээ. Нэгэдэхеэр, бата найдамтай тэжээлэй бааза байгуулха гээшэ тон шухала. Үнеэдые, гунжадые белок, каротин ехэтэй тэжээлээр хангахадаа, сахар-протеинэй тэнсүүрие һайжаруулха арга боломжонуудые гүйсэдөөр хэрэглэхэ болоно. Тиихэдээ бүдүүн тэжээл зааталгүй бүйлүүлагдаһан байха ёһотой. Хоёрдохёор, үнеэдые саг соонь шэргээхэ, гунжадые эртээнһээ бэлдэхэ асуудал тон шухаладэ тоологдоно. Энэ хэрэгые ажахынуудай зоотехник мэргэжэлтэд, фермэнүүдые даагшанар өөһэдтөө даажа абаха уялгатай. Гурбадахяар, колхоз, совхозуудта үнэ сэн ехэтэй һүнэй комплекснууд олоор баригдабашье, тэндэ мүртэй үрэ дүнгүүд түйлагданагүй. Түнхэнэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо 800 үнеэнэй комплекс баригдаһан аад, тэрээн соогоо оруулха үнеэдые бэлдээгүй байшоо. Иимэ байдал Тарбагатайн районой «Восход», Бэшүүрэй районой «Еланский» колхозуудта мүнөө дайралдана. Дүрбэдэхеэр, һүнэй шанарые дээшэлүүлхэ шухала. Нёдондо гүрэндэ тушаагдаһан һүнэй тоһолигынь 3,8 процент байһан һаа, харин гурбан кварталай дүнгөөр 3,61 процент болоо. Байгша ондо бүхыдөө 1371 тонно һүн муу шанартайгаар тушаагдаа.

Һү ехээр абалгада хүнэй үүргэ, тэдэнэй харюусалга тон нүлөөтэй байна. Энээн тушаа Загарайн районой Эрхирэгэй совхозой директор К. А. Урмакшинов үгэеэ зорюулаа. Малшадай үүргые дээшэлүүлхэ, тэдэнэрэй ажаһуудалые һайжаруулха хэрэгтэй. Урдань нэгэдэхи һүнэй фермэдэ хүдэлхэ хүнүүд олдодоггүй байһан. Харин мүнөө тус комплексдо ажаллаха дуратайшуул олон болонхой. Анхандаа нютагһаа гаража ошоһон залуу 17 хүбүүд һөөргөө бусаад, ажахынгаа элдэбын һалбарида амжалтатай ажаллажа байна. Эдэнэй долоониинь һүнэй комплексдо һаалишад болонхой.

Эндэ малшадай һаадгүйгөөр хүдэлхэ һайн эрхэ байдал байгуулагданхай. Урдань шабар шабха соо ажалладаг һаалишад мүнөө сагаан халаад үмдөөд, оньһон аргын хүсөөр үнеэдээ һаана. Иимэ байдалда хүдэлхэдэ, ашаг үрэнь дээшэлжэ эхилээ. Тус ажахы үнгэрһэн юһэн һарын хугасаа соо үнеэн бүриһөө 1598 килограмм һү абаа. Эндэ тиимэ үрэ дүн жэлэй туршада түйлагдадаггүй байһан гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Энэ табан жэлэй туршада малай гарзалалгые эрид хороохо, илангаяа нарай малые зүбөөр түлжүүлхэ асуудалнуудта республикын Госагропромой ветеринарна таһагые даагша Г. А. Угрюмов анхарал хандуулһан байна.

Республикын малай үүлтэр һайжаруулха нэгэдэлэй түрүүлэгшэ Я. Х. Левитин энэ зүблөөн дээрэ үгэ хэлэхэдээ, эмэ хашарагуудые саг соонь үрэжүүлжэ, һү шэмэ ехэтэй үнеэд болгохо хүдэлмэриие сэлдэсотойгоор эмхидхэхэ, гунжадые һайнаар бэлдэхэ, эмэ малые искусственна аргаар үрэжүүлгые һайжаруулха, үнеэн бүхэнһөө тугал абаха, һаалиин малай үүлтэр һайжаруулха тухай хөөрэжэ үгөө.

Үнеэн бүхэнһөө дунда зэргээр жэлдээ 2000 килограммһаа дээшэ һү һаахын тула малайнгаа үүлтэрыень һайжаруулха шухала гэжэ Буряадай хүдөө ажахын эрдэмшэнжэлэлгын институдай һүнэй лабораториие даагша А. Е. Хажеев хэлээ. Энэ талаар республика дотор эрдэмтэдэй хэжэг байһан ажал хүдэлмэри тушаа тодорхойгоор хөөрэһэн байха юм.

Газарта хими хэрэглэхэ республикын проектно-бэдэрэлгэ-шэнжэлгын станциин директор С. А. Бекетов мүнөө жэлдэ бэлэдхэгдэһэн тэжээлэй шанар дээрэ тогтоо. Малда үгтэхэ тэжээлээ зааталгүй бүйлүүлэн шанаржуулхадаа элдэбын минеральна бодосуудые хэрэглэхэ шухала. Илангаяа саахар-протеинэй тэнсүүриие баримталха шухала гэжэ тэрэ хэлээ.

— Фермынгээ хүдэлмэриие хамтын подрядай гуримаар эрхилдэг болоһонһоо хойшо ажал хэрэгнай хараа байса һайжараа. Бидэ жэлэй туршада 8910 центнер һү һааха түсэбтэй һаа, харин сентябриин нэгэндэ 9928 центнер сагаан эдеэ үйлэдбэрилжэ, даабаряа дүүргээбди. Гүрэндэ тушаагдаһан һүнэймнай 98,3 процентнь 1-дэхи сортоор абтаа,—гэжэ Зэдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Булагай һүнэй фермые даагша А. Г. Югова тэмдэглэбэ.—Бидэ байгша ондо фермээрээ гурбан мянгатанай хилэ дабахабди. Теэд манда шиидхэгдээгүй асуудалнууд үшөөл бии. Үнеэдэй һү шэмые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ корнеплодой аша нүлөөтэйнь элитэ. Тиимэһээ энэ зүйлэй тэжээл намартаа эдюулээд дууһанабди. Һайжаруулагдаһан олон жэлэй бэлшээри хэрэгтэй. Һү һааха оньһон түхеэрэлгэ абахадамнай, заводһоо детальнуудынь дутуу эльгээгдэнэ.

— Һү ехээр абахын тула һүүлэй жэлнүүдтэ тэжээл дуталдана. Энэ шухала асуудалые шиидхэжэ шадабал, жэлэй туршада үнеэн бүриһөө 2000 килограмм һү абаха һэмди,—гэжэ Яруунын совхозой директор А. В. Сазонов мэдүүлээ. Тиихэдээ тэжээлэй хажуугаар малшадай ажаһуудалые һайжаруулха талаар хүдэлмэри ябуулха, 200 үнеэнэй байха хоёр комплекс бариха, тэндэ һаалишадай гэрнүүдые ашаглалгада тушааха хэрэгтэ республикын партийна, совет, хүдөө ажахын органуудые туһалхыень гуйгаа.

Үнеэдэй ашаг шэмээе дээшэлүүлгэдэ корнеплодуудай ехээр нүлөөлдэг байһан тухай Бэшүүрэй РАПО-гой түрүүлэгшэ Ф. Е. Ефимов хэлээ.

Мухар-Шэбэрэй районой «Коммунизм» колхозой түрүүлэгшэ М. А. Спиридонов эндэ үгэ хэлэхэдээ, малай байрануудые шэнээр бариха, һаалишадай һайнаар хүдэлхэ эрхэ байдал олгуулха, һаамхай үнеэдыень адуулха бэлшээри байгуулха, үнеэдые һааха оньһон түхеэрэлгэнүүдые техническэ талаарнь хангаха хүдэлмэриие һайжаруулха асуудалнуудта анхарһан байна.

Захаагаминай районой Хамниин совхозой һүнэй фермые даагша С. С. Шойдонов коллективэйнгээ түсэбтэ даабаринуудаа урагшатай дүүргэжэ байһан тухай хөөрэжэ үгөө. Республикын гүрэнэй малай үүлтэр һайжаруулха нэгэдэлэй хүдэлмэрилэгшэ И. В. Сметанин симментал үүлтэрэй үнеэдые хайшан гээд зүбөөр харууһалха, эдеэлүүлхэ, эмэ хашарагуудые шэлэжэ, һү шэмэ ехэтэй үнеэд болгохо тушаа тогтоһон байха юм.

Хоёрдохи үдэрынь Кабанскын районой «Большереченский» совхозой Истокско һүнэй фермые даагша Г. И. Суранов, Тарбагатайн районой «Искра» колхозой түрүүлэгшэ Л. С. Трифонов, Ивалгын районой Оронгын совхозой директорэй орлогшо П. Н. Нимаев, Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой үүлтэртэ фермые даагша М. Б. Якимов, Хойто-Байгалай РАПО-гой түрүүлэгшэ В. И. Бачеев гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, һаалиин мал ажалые хайшан гээд һайжаруулха тухай онсолон заагаа.

Хоёр үдэрэй зүблөөнэй түгэсхэлдэ КПСС-эй обкомой хоёрдохи секретарь К. А. Албашеев дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

Энэ зүблөөндэ республикын Госагропромкомитедэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо—Буряадай АССР-эй министр В. М. Пуховской хабаадалсаа.

Д. ДОНДОКОВ.

ПРОФСОЮЗАЙ АЖАБАЙДАЛ

МҮРЫСӨӨН

Профсоюзууд хадаа эгээл олониитын эмхи болоно. Хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай ба колхозниг уудай эрилтэнүүдые хангаха, мүрысөө хүгжөөхэ, журам бэхижүүлхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар тэдэнэр бүхы дээрээ бага бэшэ ажал хэдэг гэжэ манай партиин XXVII съездын шиидхэбэринүүд соо хэлэгдэһэн байна.

Манай Хоринии районой совхозуудай болон агропромышленна комплексын бүридэлэй хүдөө ажахын предприятинуудай коллективүүд арбан хоёрдохи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хам оролсоод, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлжэ, урдаа табигдаһан зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна. Гүрэндэ һү, мяха, үндэгэ, ороохо, хартаабха тушааха даабаринууд үлүүлэн дүүргэгдэнэ. Һү, мяха үйлэдбэрилжэ, тэрэчиие гүрэндэ тушааха талаар гурбан кварталай түсэбүүдые Үдын, Дээдэ-Тайлсын, Хасуртайн совхозууд үлүүлэн дүүргээ.

Энэ хэрэгтэ Баян-Голой, Баруун-Хасууртайн, Дээдэ-Тайлсын, Доодо-Голой һү һаалиин фермэнүүдэй оруулһан хубита тон ехэ гээд тэмдэглэлтэй. Тус коллективүүд байгша оной туршада оло дахин социалис мүрысөөндэ шалгарһан, дамжуулгын Улаан тугуудта хүртэһэн байха юм.

Эдэ фермэнүүдэй бэрхэ һаалишад Баян-Голһоо республикын гурба мянгатанай клубай гэшүүд Гармажап Базаровна Жимбеева, залуу коммунист Юлия Гончикова, Доодо-Голһоо Сэсэгмаа Цырендоржиева, Розалия Ибарулина гэгшэд үйлэдбэри дээрэ үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлжэ, бусадта һайн жэшээ харуулна.

Тээмэндэ Баян-Голой һаалишадтай уулзажа хөөрэлдэхэдэмни, республикын гурбан мянгатанай клубай гэшүүдэй бүридэлдэ Альфия Мухомедзяновамнай зааталгүй ороходо гэжэ нүхэр Жимбеева омог баяртайгаар хэлэжэ байгаа һэн. Мүнөө даажа абаһан үнеэдэйнгээ тус бүриһөө түл абаад, тэдэнээ гэрзада оруулангүй ехэ болгожо тушаана. Тэрэ үнгэрһэн хугасаа соо үнеэн бүриһөө 2650 килограмм һү һаагаад байна. Энэмнай һайн дүн гээшэ.

Баян-Голой фермын бэрхэ һаалишадай тоодо Альфия Мухомедзяновагай дүү Анфиса ороно. Тэрэ хоёрдохи жэлээ һаалишанаар хүдэлжэ ябаа шье һаа, үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллана. Залуу һаалишан, комсомолой гэшүүн Анфиса Мухомедзяновада түрүүшынхиеэ тугаллаха гунжад үгтэнхэй. Энэ жэлэй февраль һарын эсэс багаар тэдэнь тугаллажа захалаа һэн. Мүнөө гунжан бүриһөө 1907 килограмм һү һаагаад байна. Харин сентябрь һарын туршада тус бүриһөөнь 250 килограмм һү һааба.

Һүүлэй һарануудта Хүлэй совхозой һаалишад зарим тэдэ амжалтануудые түйлаба. Тэдэнэр юһэн һарын дүнгүүдээр үнеэн бүриһөө 2000 шахуу килограмм һү һаагаа. Мүнөө түйлаһан амжалтануудаа улам арьбадхан, үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллахын түлөө габшагай шангаар тэмсэнэ.

Гэхэтэй хамта, Анаагай совхозой һү һаалиин фермэнүүдэй коллективүүдэй дунда социалис мүрысөөн һанаһанда хүрэмөөр эмхидхэгдэнэгүй. Ажахын профкомой талаһаа таарамжатай хэмжээнүүдэй абтаагүй байһанһаа боложо, эндэ иимэ ябадал дайралдаба гээшэ. Юһэн һарын дүнгүүдээр үнеэн бүриһөө 1380 килограмм һүн һаагдаа. Энэнь үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, ааяр 100 гаран килограммаар доошо болоно.

Байгша оной октябрь һарын нэгэнэй байдалаар районой ажахынуудта 4107 тугал абтаад, гарзагүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байна. Энэмнай үнгэрэгшэ энэ сагайхитай сасуулхада, 554 толгойгоор олон болоно. «Георгиевский» совхоздо илангаяа олон тугал абтаа. Тэдэнь тобир тарганаар ехэ болгогдожо байна. Энэ жэшээ юу харуулнаб гэхэдэ, үүлтэртэ хүдэлмэри зүбөөр эмхидхэжэ, ниитынгээ адууһа малые олошоруулха талаар зоотехническэ хамаг хэмжээ ябуулганууды эдэбхитэйгээр бэе-

Мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ

ҺУРГАН ХҮМҮҮЖҮҮЛЭГШЭ

Главбурятстройн 8-дахи СМУ-гай хоёрдохи участогта В. А. Мардуев үнинэй ажалладаг. Сэлэнгинск һууринай һаял түбхинэн байгуулагдажа эхилхэ үедэ тэрэ иишэ ерээ бэлэй.

— Эндэ баригдаһан түрүүшын гэртэ гэр бүлөөрөө ороһон хүм. Тэрэ гэһээр оршон тойрон юумэн тад ондоо болоо, хубилаа. Манай нюдэн дээрэ байрын гэрнүүд, магазинууд, хүүгэдэй саадууд ур-

...н бодоо, тамаралгын басейнтэй спортивна томо комплекс баригдаа. Мүнөөшье шэнэ барилганууд хэгдэһээр,—гэжэ Василий Антонович ангилнай, мүнөөнэй үенүүдые сасуулан, хөөрөө һэн.

— Эндэ хүдэлхөөр үлөөшьегүй һаа, зааталгүй бригадаяа һанан ябадаг зарим хүнүүдһээ бэшэгүүдшье ерээ һэн. Селенгинск ерээ һаа, ажалайнгаа намтар эхилһэн газарта зааталгүй срожо херадаг, бригадын хэрэгүүдээр һонирходог юм, — гэжэ Василий Антонович хөөрэнэ.

Кабанскын районой бүхы барилгашад В. А. Мардуевай бригада тухай мэдэдэг. Тэрэнэй гэшүүд мүрысөөндэ түрүү һуури нэгэнтэ бэшэ эзэлһэн алдартай. Энэ удаа 8-дахи СМУ-гай профком социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээ согсолходоо, тус бригадада түрүү һуури олгобо. Тиигэжэ район, республика дотороо суурда гараһан А. Е. Воронинои, Н. С. Ануфриевай бригаданууд илажа гараһан байна.

Сентябрь һарада В. А. Мардуевай хүтэлбэрилдэг 18 хүнһөө бүридэһэн модошо дархашуулай бригада барилгахабсаралгын хүдэлмэриин хэмжээе 34.400 түхэригөөр дүүргэжэ, түсэбөө холо үлүүлээ. Хүдэлмэриинь шанар һайн гэжэ сэгнэгдээ.

Бэрхэ һурган хүмүүжүүлэгшэ бригадаяа тэсэмгэйгээр, удаан саг соо «мүлижэ» эмхидхээ юм. Ажалдаа гээдэгшэд, архи ууҗа, журам хазагайруулагшад бригадаһаа гаража ошохо баатай болоо һэн. Бригадир өөрөө бултантайл адли хара хүлһөө гарган ажалладаг. Тиихэ зуураа барилгада хэрэгтэй материалнуудаа олоод, бүхы документнүүдээ саг болзортонь бэлдээд лэ байдаг. Юрэдөөл, барилгын бригадирай үүргые бүримүһэн хангалтатайгаар дүүргэдэг.

Ажалдаа амжалта түйлаһанай түлөө В. А. Мардуев Ажалай Алдар Солын III шатын орденоор шагнагдаа. Дүрбэн жэлэй саана «РСФСР-эй габьяата барилгашан» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө һэн.

Эндэ хэн нэгэнэй ажалдаа голодоһо гаргаа һаань, бүхы бригадаараа түлөөһэгүйгөөр заһадаг гуримтай. Энээнэй удаа голодоһо гаргахагүйн тула хүн бүхэн оролдохо бшуу. Мүнгэнэй түлөө бэшэ, харин хэһэн ажалайнгаа түлөө хүнүүдэй урда улайха, сайхагүйн, һэшхэлтэйгээ зохилдуулан хүдэлхые оролдоно. Одоол эндэмнай барилгашанай омогорхол гэһэн үгэ таарууха. Журамшье һайжараа. Бригада эбтэй эетэй, саг соогоо даабаряа дүүргэхэ ниитэ нэгэн шадабаритай болоо.

Эдэ үдэрнүүдтэ эдэнэр хүүгэдэй саадай барилга дээрэ хүдэлнэ. Дүүргэхэ дүтэлэнхэй.

Бригадир түрүү хүнүүд тухайгаа омогорхон хөөрэнэ. Модошо дархан Владимир Кузьмич Мартынов арбан зургаан жэлэй туршада энэ бригадада ажаллана. Коммунис ажалай ударник, 1983 ондо «Мастер — уран гартан» гэһэн нэрэ зэргэ тэрээндэ олгогдонхой. Модошо дархан Василий Иванович Титов ниитын ажабайдалда эдэбхитэй хабаададаг. Тэрэ техникын аюулгүйе сахиха талаар инспектор, бригадын соведэй гэшүүн мүн. Тиихэдэ барилгын 2-дохи участогай партийна организациие 14 жэлэй туршада хүтэлбэрилжэ ябаһан бригадын ветеран Яков Константинович Михайлов шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй нэгэн юм. Электродрель хэрэглэлгые һайжаруулхаар уралан нарижуулгын дурадхал оруулаа. Тиигэжэ бүтээсэнь хоёр дахин дээшэлһэн байна. Василий Антонович Мардуев, Анатолий Филиппович Ушаков гэгшэд мүн лэ һайнаар ажаллана.

Агууехэ Октябриин социалис революциин 69 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн габшагай ажалай вахтада жагсажа, В. А. Мардуев дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абанхай ажаллана. Хэлэһэн үгэдөө хэзээдэшье хүрэжэ шададаг энэ хүн урдаа табиһан зорилгоёо урагшатайгаар дүүргэхэ байһандань этигэмээр.

Оронои баруун областьнуудһаа ерэһэн барилгашад иихэдэ хэдэн мэргэжэл нэгэ дороо шудалха баатай болоо. ...и багадаа барилгашан эсэгэеэ дахажа, хүбүүхэн ажалдань ошолсодог һэн. Һүүлэй табан табан жэлэй туршада Буряадай барилганууд дээрэ хүдэлнэ. Газар малтагаһаа эхилээд ямаршье хүдэлмэри жэншэдгүй хэдэг шадабаритан юм. Мүнөө залуу хүдэлмэришэдэй ажалда дурыень бригададань эльгээ... Тиихэдэнь гансашье бэрх мэргэжэлтэ бэшэ, харин ...рынгөө хэрэгтэ ехэ дуратай хүн гэжэ залуушуул ойлгоо... юм.

Барилгада ерэһэн хүн бүхэн барилгашан болодог бэшэ. ...д В. А. Мардуев ямаршье ...агүйгөөр хүн бүхэндэ мэ...э, шадабаряа дамжуулдаг ...шалтай.

М. СУТУРИН.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бригадир В. А. Мардуев.

Авторай фото.

МАЛ АЖАЛ— онсо шухала һалбари

Хори гаран жэлэй туршада хонин ажал дээрэ хүдэлжэ ябаһан Цыдендамба Падмитович Галсановтанай гэр бүлэ һүүлэй үедэ хододоо «зуутанай» зэргэдэ гаража, Гэгээтэй нютагтаа хонин һүрэгые олошоруулха, ашаг олзыень нэмэхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулсажа ябана.

ГЭР БҮЛЫН БРИГАДАДА

Энэ айл гэр бүлөөрөө хүдэлдэг, шэнэ үеын заншалаар эмхидхэгдэһэн ёһотойл гэр бүлын бригада гэхэдэ, алдуугүй. Цыдендамба Хорло хоёр юһэн үхибүүдээ ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлһэн хүнүүд юм. Мүнөө эхэ, эсэгэтээ хамта Юрий хүбүүниинь хүдэлнэ. Энэ үбэлжэлгэдэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэдэнь Бавасан, Сергей хүбүүдынь, Татьяна, Сэсэгмаа басагадынь, Нимажаб, Санжай-Сүрэн хүрьгэдынь туһалһан байна. Иигэжэ тус бригадын гэшүүд түсэбөөр хараалагдаһан 800 центнерэй оронд 1000 центнер һайн шанартай үбһэ нөөсэлжэ, колхозойнгоо 1-дэхи отделениин звенонууд сооһоо түрүү һуури эзэлжэ, шадаа.

Үнгэрһэн жэлэй дүнгүүдээр хурьга абаха, нооһо хайшалха, хурьгадай шэгнүүрые нэмээхэ, һүрэгэйнгээ тоо толгойе хороохогүй гэһэн зорилгоёо сүм бэелүүлжэ, районой түрүү хонишодой зүблөөн дээрэ магтаалда хүртэһэн байна. Ц. П. Галсановай даадаг бригадынхид энэшье жэлэй үбэлжэлгэдэ түгэс бэлдэнхэй.

Зунай үедэ хонидоо хүшэ тамир һайнтай болгожо, мүнөө ехэ хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлжэ дүүргэбэ.

Хонидой, хурьгадай үбэлэй байрын дэргэдэхи хашаа, хорёонууд шэнэлэгдэн баригдаба. Эндэ мүн лэ хүбүүд, хүрьгэдынь хамһалсаһан байха юм.

Малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлээ сүм дүүргэһэн Галсановтай гэр бүлын бригада урматайгаар, урагшатайгаар мүнөө ажаллажа байнхай.

Хурьга абалгын үедэ урдынхидаал мэтэ Татьяна басаганиинь Нимажаб нүхэртэеэ хүдэлэлсэхэ, Бавасан хүбүүниинь хамһалсаха юм. Иигэжэ гэр бүлөөрөө ажалладаг хонишодой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз дотор олошорхонь лабтай. Гэр бүлын бригадын ажал хүдэлмэриин эбтэй эетэй, урагшатайгаар эмхидхэгдэдэгынь элитэ.

Д. АЮШЕЕВ,
манай штатнабэшэ корр.

Бэеэр үндэрхэн, буржагар үһэтэй, даруу номгон зантай жолоошон Саян Буянтуев Сэлэнгын районой Ноёхон нютагта хүдэлдэг юм. Тэрэ сэрэгэй уялгата албаниие дүүргэжэ ерэһээр түрэл нютагтаа жолоошоноор хүдэлжэ захалаа. Армида ябахадаа жолоошон байгаа. XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүү жолоошон «ГАЗ-53» түхэлэй машинаар таряа хуряалгада 20 мянган центнер ороһо сохибо. Мүнөө Саян Буянтуев малшадай фермэ, отарануудта тэжээл зөөнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ВЛКСМ-эй гэшүүн Саян Буянтуев.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Совет орон дотор

«ХҮЙТЭН» ПОЕЗДНУУД — ЗАМДА

ТАШКЕНТ. Ташкентһээ Москва ябуулагдаһан «хүйтэн» поездын вагонуудта овощ болон үрэ жэмэс ашагданхай. Узбекистанай түмэр замшад болон таряашад оронэй хойто ба зүүн районуудта, Европодохи хубида огородой болон саадай ургаса ябуулжа дүүргэбэ.

Мүнөө жэлдэ урдынхиһаа һураггүй түргөөр иимэ ашаан хэрэгтэй адресаар эльгээгдээ юм. Ургаса хуряалгын эхинһээ хойшо 1,2 миллион тонно овощ болон үрэ жэмэс эльгээгдээ. Энэнь нёдондо жэлэйхиһээ гурбанай нэгэ хубяар ехэ. Яажа иимэ амжалта түйлагдаба гээшэб?

Дунда Азиин түмэр замай начальнигай нэгэдэхи орлогшо Б. Желтоухов энэ асуудалда иигэжэ харюусаба:

— Албан зургаануудай хоорондо һайн харилсаа тогтоохын тулада оролдоһон байнабди. Агрономууд болон кооператорнуудтай хамта плантацинуудай дэргэдэ ашаа тээхэ хэдэн арбаад платформо барюулаа һэмди. Томо совхозуудай полинууд тээшэ һалаа замууд баригдаа. Рефрижераторнуудта ганса шэнэ продукци ашахын тулада вагонуудай үгтэхэ үдэрнүүдтэнь ургаса хуряагдадаг байгаа.

Овощ ашаалһан поезднуудые һаадгүй түргөөр ябуулдаг болоходомнай имагтал таряашад туһалаа юм. Хоорондын станцинуудта һаатангүй поезднуудай ябадаг байхаар агропром адресуудые, маршрудуудые тодорхойлһон байна. Имагтал иимэ маршрутна эшелоноор үрэ жэмэсэй, овощой, бахчева ургамалнуудай, виноградай 90 процентнь эльгээгдэһэн байна.

ТОРФЫН НӨӨСЭНҮҮД

БИРОБИДЖАН. Тарилга хэхэдэ таарамжагүй гэжэ гологдоһон Петровско жалгада эрхим шанартай торфын нөөсэ элирүүлэгдэһэн байна. Энэ үнэтэй сэнтэй үтэгжүүлгын ехэ хэбтэшэ ашаглалгада һаяхан оруулагдаа. Избёосхын гурилтай холигдожо бүйлүүлагдаһан торф болбол овощ тарижа ургуулдаг Петровско совхозой болон «Заветы Ильича» колхозой газарай үрэжэлые дээшэлүүлхын тулада хэрэглэгдэхэ байна.

Автономито областиин хүдөө ажахын районуудта 3 миллионһоо дээшэ тонно торф бии гээд тухайлагдана. Арбан томо уурхай арбан нэгэдэхи түсэбтэ табан жэлэй ургасада «хүдэлдэг». Энэнь хартаабхын, овощой, кукурузын ургасын талаар түсэбүүлээ дүүргэһэн олохон ажахы-

ТОДОРХОЙГООР МЭДЭЭСЭНЭБДИ

...АР МЭНДЭ, БАЙГАЛ ШАДАРАЙ ПАРК

...ССР-тэ Забайкалиин байгаалиин национальна ...тухай» тогтоол РСФСР-эй Министрнүүдэй ...баа юм. Манай корреспондент Я. Николае... республикын Министрнүүдэй Соведэй ...адимир Бизьяевич САГАНОВ харюусаба.

...публикын га... ...нальна парк ...бэри болбол ..., Байгалай ... правительст... ... баталан ...дые бэелүү... ... талаар шэнэ ... тэрэ гэһэнһээ ... хэгдээ. Тоб... далайн ба... ...эрхүүгэй об... ... байгуулагдажа ... зүүн эрье... ... үшөө нэгэ ...даһань гээшэ. ... тусхай ко... ..., Байгалай ... дахин хаража ...бэри КПСС-эй ...рэ абтаа һэн. ... түгэсөөр хү... ... обком болон ... Министрнүүдэй ...ал ябуулгада ...р хабаададаг. ... олошоржо бай... ... предприя... ... сэбэрлэл... ...нүүдээр хан... ... далайда ... Сэлэнгэ мү... ...тинуудһаа га... ...урадхуулагдадаг

байгаа гэзд мэдэжэ. Сүүдхэдэ 185 мянган кубометр уһа сэбэрлэхэ хүсэтэй городой сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдэй хоёрдохи ээлжээнэй барилга дүүргэгдэжэ байнхай. Тиигэжэ Сэлэнгэ мүрэн тунгалаг, арюун сэбэр болохо ёһотой. Харин энэмнай үшөөл бага. Промышленна предприятинуудһаа гараһан уһые биологическа аргаар үшөө дахин сэбэрлэхэ станциин проект бии. (Мэнэ һаяар тэрэ баригдажа эхилхэ юм). Хожом иимэ уһан Сэлэнгэ мүрэндэ орохоёо болихо юм. Город шадарай полинуудые уһалалгада сэбэрлэгдэһэн уһа урадхуулха һанаатайбди.

Улаан-Үдэ городто дүтэ Забайкалиин апатитова заводой барилга зогсоогдохонь гэзд ханалтатайгаар мэдээсхэ байнаб. Тэрэ хүдэлжэ эхилээ һаа, Байгалай үмэнэхи байгаалида болон Байгал далайда муу нүлөө үзүүлхэ байгаа. Сэлэнгын целлюлозо-картонно комбинадта хэрэглэгдэһэн уһые сэбэрлэжэ, дахинаа ашаглаха технологи тон богони болзорто нэбтэрүүлэгдэхэ юм. Байгалай целлюлозо-саарһанай комбинадай хуби заяан

баһал нимэрхүүгээр харагдана.

— Иимэ үгэнүүд болон ябуулгануудые уншагшаднай үнинэй хүлеэдэг һэн. Тиихэдээ нэгэ' хэды сагай үнгэрхэдэ, Байгал далайн уһан бузарлагдахаа болихонь гээшэ. Харин саашадаа юун болохоб!

— «Байгалда огто гар хүрэжэ болохогүй!» гээд хүнүүдэй эрид хэлэхые би ходо дууладагби. Байгаалида хайра гамгүйгөөр хандахада, ямар хойшолонтойб гэжэ бидэ мэдэдэг болообди. Би энээниие ойлгоноб. Гэбэшье улам ехэ боложо байгаа научна, экономическа арга боломжонууд, гол шухалань гэбэл, Байгалай онсо шухаг байгаалиие сахин хамгаалхаар бүгэдын халуун хүсэлтэй байхадань, далайн биологическа айхабтар ехэ арга боломжонуудые бодомжотойгоор хэрэглэжэ эхилхэ саг ерээ гэжэ һананаб.

Алас-Дурна хизаарай ажалшадтай уулзахадаа, эдэ нютагуудта курортнуудые, санаторинуудые, амаралтын байшангуудые олоор бариха хэрэгтэй гэжэ М. С. Горбачев хэлээ һэн. Тиин Прибайкали энэ үргэн ехэ регионой ажалшадта «Сибириин Крым» боложо шадахагүй юм аал?

Гансал манай Буряад орондо эм домто 300 гаран аршаан булагууд тоологдодог. Манай орондо ушардаг бүхы янзын шахуу минеральна уһан тэндэ бии. Теэд иимэ ехэ баялигай бии байхада, Байгалай эрье дээрэ «Горячинск» гэһэн ори ганса хуушанай курорт бии юм. Тэрэнэй корпусууд бүри үнгэрһэн зуун жэлдэ баригдаһан! Үсөөхэн санаторинууд, турбаза, амаралтын байшангууд болбосон байдалайнгаа талаар тэрээнһээ дээрэ бэшэ. Гэхэтэй хамта жэл бүри хэдэн зуун мянган хүнүүд өөһэдынгөө аяар амархаяа эндэ ерэдэг. Тиин хэрбээ мүнөө болотор промышленна предприятинуудай уһаар Байгал далай бузарлагдана гээд анхаралаа ехээр хандуулдаг байгаа һаа, мүнөө аяншалагшадай тон олоороо зүндөө ерэдэг байһаниинь аюултай байна гээд хэлэхэ саг ерээ. Шэбэрхын тохойдо байгуулагдахаар хараалагдаһан байгаалиин национальна паркын зорилгонуудай нэгэниинь гэбэл, тэдэниие эмхидхэлгэ мүн болоно.

— Шэбэрхын тохой тухай тодорхойшогоор хэлыт. Юундэ тэрэ шэлэгдэһэн байгаа гээшэб!

Шэбэрхын тохой болбол үзэмжэтэ һайхан байгаалияараа, онсо шухаг ан амитад болон ургамалнуудаараа үнинһөө хойшо хүнүүдэй дурые татадаг байһан. Эндэхи Ушканиин аралнууд дээрэ байгалай хаб загаһан байрладаг. Харин Баргажанай булган? Бүхы дэлхэй дээрэ мэдээжэ Баргажанай заповеднигтэй паркын газар дайда хойто зүгтөө хилэлхэ байна.

Паркын талмай 209 мянган гектар байха. Тэрээнһээ гадна паркын харьяата газарта Хэльмын Хушуун гэжэ хахад арал, Шэбэрхын аралнуудтайгаар 307 дүрбэлжэн километр Байгал далайн уудам оруулагдаха байна.

Түрүүшээр бидэ олон тоото хараануудые шэлэжэ үзэһэн байгаабди. Байгал шадарай нэгэдэхи бүлэгэй бүхы ой модые паркын харьяата газарта оруулхые дурадхаһан байгаа. Ой модон болбол Байгал далайн оршон байха эрхэ нүхэсэл болоно бшуу. Һаяын хэдэн жэлнүүдтэ Буряад орондо ган гасуур болоходо, далайн уһан бага болоһон байха юм. Тэрэнэй уһанай тэнсүүриин хазагайруулагдабал, ямар хойшолонгуудтай байхаб гэжэ энэ харуулаа. Модо отололгые нэгэ хэмжээндэ байлгахые үнинэй оролдодог байгаашье һаа, манай уһанай суглардаг талмай дээрэ модо отололго үргэлжэлһөөр. Энэнь ган гасуурһаа дороор нуурта нүлөө үзүүлхэ байна.

[«Советская Россия» газетын 1986 оной октябрийн 22-ой номерһоо абтаба].

СЕРГО ОРДЖОНИКИДЗЕ СИБИРЬТЭ

(ТҮРЭҺӨӨР 100 ЖЭЛЭЙНЬ ОЙДО)

Эрхүүдэ эдир харагшын театрай байшангай ханада хадаатай байдаг дурасхаалай самбар дээрэ иигэжэ бэшээтэй: «Энэ байшан соо 1917 оной июниин 14 (27)-дэ, яхадай сүлэлгэһөө бусахадаа, нүхэд Г. К. Орджоникидзе, Е. М. Ярославский гэгшэд хүдэлмэришэд болон солдадуудай жагсаал дээрэ үгэ хэлээ юм».

Июниин эдэ үдэрнүүдтэ саг зуурын буржуазна правительство тэрээнтэй эбсэһэн эсернүүд, меньшевигүүдэй партинуудтай хамта фронт дээрэ хэндэшье хэрэггүй добтолго бэлдэжэ, Соведүүдые, большевигүүдэй организацинуудые һүйдхэхэ һэдэлгэ хэһэн байгаа. Яхадай сүлэлгэһөө бусажа ябаһан партиин элитэ ажал ябуулагшад Серго Орджоникидзе, Е. М. Ярославский, мүн Г. И. Петровский Эрхүүдэ болоһон хүдэлмэришэд болон солдадуудай олон тоото митингнүүд дээрэ эдэбхитэйгээр үгэ хэлэжэ захалаа һэн.

ТЮЗ-ай мүнөөнэй байшан соо болоһон нэгэ суглаан тухай мэдээсэл тэрэ үеын газетэдэ толилогдоо юм. Большевик, Гүрэнэй IV думадахи большевигүүдэй фракциин гэшүүн Г. И. Петровский суглаае нээһэн байна.

Удаань үгэ хэлэһэн Е. М. Ярославский саг зуурын правительствын империалис политикые, помещигүүд, капиталистнуудай аша туһада үүсхэгдэһэн дайе үргэлжэлүүлхын түлөө оролдоһон эсернүүд, меньшевигүүдэй урбалтые эрид шүүмжэлбэ.

Серго Орджоникидзе олон жэл соо Сибирьтэ сүлэлгэдэ байгаа юм. Якутскһаа гарахадаа, «Яхадай политическэ сүлэлгэ тухай дурасхаал» гэһэн альбом соо Орджоникидзе иигэжэ бэшээ һэн: «Сүлэлгын орон, оронноютагнай, баяртай».

Түрүүшынхеэ Серго (Григорий Константинович Орджоникидзе арад соо иигэжэ алдаршаһан байна) Сибирьтэ 1909 оной эхеэр ерэһэн юм. 23-тайхан ябабашье зургаан жэл соо Закавказиин большевигүүдэй организацинуудай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, ёһотой революционер болоһон байгаа.

Ангар шадар революциин урда тээ Потоскуй, Погорюй, Покукуй гэһэн нэрэнүүдтэ таарама, багахан тосхонууд эндэ бии һэн. Үнэхөөрөөшье заха холын эдэ нютагуудта ажалшье ёһоо хэхын аргагүй, һанаа үнөөндөө дарагдахаар үйтэй байдаг бэлэй. Потоскуй гэжэ тосхондо Серго ажаһуудаг болобо. Тэрэнэй ерэхэтэй сасуу сүлэгдэгшэдэй дунда революционно хүдэлмэри һэргээгдэбэ. Сергогой үүсхэлээр сүлэгдэгшэдэй суглаан болоһон юм. Ерээдүйн тэмсэлдэ бэлдэхын тула тон түрүүн эндэ байхадаа, һуралсалаа дээшэлүүлхэ хэрэгтэй гэжэ сугларгашадай олонхинь зүбшөөһэн байна. Уданшьегүй тосхон шадар, ой соо сүлэгдэгшэдэй хэшээлнүүд боложо захалба. Эдэ хэшээлнүүдтэ хабаадагшад политическэ экономиин талаар Орджоникидзиин хэһэн хөөрэлдөөнүүдые бүхөөр хадуужа абаһан юм.

Сергогой сүлэлгэдэ хэһэн ажал ябуулга тухай жандармнууд дуулаһан байгаа. Өөһэдынгөө элидхэлнүүдэ соо Орджоникидзиин Байгал шадархи хизаар ерэһэн сагһаа хойшо «Ангар дээрэхи политическэ сүлэгдэгшэдэй партийна бэшэ холбоон» байгуулагдаа гэжэ мэдээсэһэн байна. Сагшань иигэжэ бэшээтэй: «Партийна бэшэ гэжэ тоотойшье һаа, тус холбоон бүридэлөөрөө социал-демократическа шэнжэтэй, бодото дээрээшье тэрэ социал-демократическа болоно. Энэ холбооие байгуулһан... Орджоникидзе холбоонойнгоо хүгжэһэн ушарһаа агитаторнуудай, пропагандистнуудай, эмхидхэлшэдэй һургуулинуудые нээхэ гэжэ шиидээ... Юундэб гэхэдэ, сүлэлгынгөө дүүрэхэдэ, һайн бэлэдхэлтэй партийна хүдэлмэрилэгшэд болоод, нютагтаа бусаха ха юм».

1909 оной август соо Сибириин жандармска управленинүүд иимэ захиралтатай тусхай заабари абаба: «Зэргэдэһэн газарһаа бодхуултаһан политическэ сүлэгдэгшэ Орджоникидзе Григорий Константиновичые бэдэрхэ хэмжээнүүдые абаха...».

Ушарынь гэбэл, иимэ Загаһашадай бага хан онгосоор Серго харьяа түргэн Ангарые Дворец тосхон хүрэтэр үгсэжэ, тэндэһээ тайгын зүргөөр Червянка тосхон хүрэтэр ерээд, саашань морёор Тайшет станци хүрэһэн байна. Хүшэршье, аюултайшье энэ тэргэдэлгэнь урагшатай байба.

Серго Орджоникидзе Закавказидаа бусаад, РСДРП-гэй Бакугай комитедэй даабаряар Иран ошожо, тэндэ В. И. Ленинтэй бэшэгээр холбосожо, Россида большевистскэ литература зөөжэ асаралгые эмхидхэбэ. Хожомынь Серго В. И. Ленинтэй уулзахаяа Париж хүрэжэ, элдэб түхэлэй ликвидаторнууд, троцкистнуудтай тэмсэл ябуулха асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн байна. 1912 ондо Орджоникидзе Пражска партийна конференциин хүдэлмэридэ хабаадаад, партиин ЦК-гай бүридэлдэ һунгагдаба. Зүгөөр 1912 оной апрелиин хуушаар жандармнууд Сергогой мүрые провокаторнуудай туһаламжаар унхидажа абаһан байгаа. 1912 оной октябриин 9-дэ Петербургын окружной сүүд тэрэниие Сибирьтэ гурбан жэлэй каторгада болон наһанай сүлэлгэдэ эльгээхэ гэһэн шэрүүн шиидхэбэри гаргаба.

1915 оной намар орой сүлэгдэгшэдэй парти Эрхүүгэй Александровска централ ерэбэ, Туранхай, үндэр аад, эршэ түгэс, хүхюун зүгаатай Серго бусадһаа илгарна. Яхад ошохо зунай бүхы партинууд ябуулагданхай байжа, удаадахи жэлэй хабар болотор тэндээ үлэхэ баатай болобо. Түрмэдэ Серго фельдшерэй туһалагшаар хүдэлжэ, нүхэдтэеэ политическэ хөөрэлдөөнүүдые мүн лэ хэдэг һэн. Харин Орджоникидзиин бэень энэ үедэ нилээд муудаһхай байба. 1916 оной эхиндэ Серго Якутскһаа 90 километртэ оршодог Покровск гэжэ холын тосхондо ерэбэ. Яхадай сүлэлгэ тухай Ленинэй «Искра» 1901 ондо иигэжэ бэшэһэн байна: «Амидыгаар газарта булаһантай адли юм... Үхэһэн амиды хоёрой хоорондо түгэншэлэн, гэншэлгэ ёолоомни Росси хүрэтэр дуулдаха юм гэжэ найдаха ямаршье үндэһэгүй, хараалайнгаа, шубуутал адляар, Яхадай сэбдэг хүйтэн агаарта атиран хүлдэжэ, хосорхые мэдэжэ байгаадшье, хаанта засагай хархис аашануудые буруушаан, хараал, шэрээлээ дуран соогоо табихыень тэрэ хүниие газарта булажархиха».

Покровск, һууриндаа Орджоникидзе фельдшерээр хүдэлжэ, яхад зоной дунда һайн дурасхаал үлөөгөө юм.

Серго Орджоникидзе, Ем. Ярославский, сүлэгдэһэн бусад большевигууд Февралиин революциин һүүлээр һэргэн бодоһон Яхад ороной арад түмэнэй манлайда жагсаһан байгаа. Серго үйлэ хэрэгүүдэй гол һудалые баринхай. Хүдэлмэришэд болон солдадуудай депутадуудай Соведэй Якутскын комитедэй гэшүүнээр һунгагдаба. Яхадта партийна организациин үндэһэ һуури табиһан большевигүүдэй нэгэн байһан гээшэ. Тэрэ үеын олон тоото митинг, съезднүүдэй хүдэлмэридэ Орджоникидзе эдэбхитэйгээр хабаадана.

Сергогой ажал ябуулгаһаа нэгэ жэшээ. 1917 оной мартын 26-һаа апрелиин 12 болотор Яхадай врачнууд болон фельдшернүүдэй нэгэдэмэл съезд үнгэрһэн юм. Орджоникидзе «съездын хүдэлмэриие гартаа абаһан юм... — гэжэ нэгэ делегат эхэнэр дурсаһан байна. — Бодолнуудаймнай шэглэлые тэрэ эрид хубилгажархиһан юм. «Саг зуурын правительство мандаха болтогой, бүхы засагые тэрээндэ дамжуулха» гэжэ һанадаг байгаабди. Харин тэрэ (Орджоникидзе): «Бүхы засагые Соведүүдтэ үгэхэ! Соведүүд — революционно правительствын имагтал нэгэ түхэл янза» гэһэн уряа эрид зоримгойгоор, хүнэй этигэхээр соносхоо һэн». Энэ съезд дээрэ Орджоникидзе 20 гаран дахин үгэ абаһан, дурадхал оруулһан байгаа.

1917 оной майн 25-да Серго Орджоникидзе Яхадһаа гаража ошоһон байна. Нюуса революционно ажал ябуулгынгаа 15 жэлэй 8 жэлыень тэрэ түрмэ, каторга, сүлэлгэдэ үнгэргэһэн гээшэ. Теэд партитаяа холбоогоо Серго нэгэшье часаар таһалдуулаагүй, большевик тугаа гарһаа алдаагүй юм.

З. ТАГАРОВ,
Эрхүүгэй арадай ажахын институдай доцент, түүхын эрдэмэй кандидат.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Г. Н. Орджоникидзе, С. М. Киров (зүүн гарһаа) Владикавказда (мүнөө Орджоникидзе хото), 1920 он.

ТАСС-ай фотохронико.

АЖАЛАЙМНАЙ ЗАЛУУ ХАЛААН

...КТОР «АГТАЯА» ...БИЛУУЛАН...

...эрээнэй һургуулиин ... кабинедэй стол ...фон хангиршаба. ... байна. Николай ... телефондо ури... ...гүй... ...Денисович! Кол... ... сагтнай баһал ...бэл даа,— гэһэн ...ростобо. ...Иванович, яһала ...лдэжэ байнабди. ...бүүдээ суглуулаад ... Мүнөөдэр эдеэ ...асуудал шиидхэ...ди,— гэжэ Н. Д. ...элээд трубкаяа ...

...элдэөн байгша ...үряалгын эхилхэ... ...болоһон юм. То...элэбэл, Загарайн ...гант» колхозой ... Хуушан-Бэрээнэй ...й һургуулиин үй... ...уралсалай багша ...ондо иимэ хөө... ...оһон байгаа гэ...ре. Ушарынь гэ... ... нютагай 8 жэ... ...ин һурагшад жэл ...колхоздоо ажал... ... ажахын шухала ... үнгэрэхэдэнь ... болоһоор үни... ...

...лиин һурагшад ...эхи табан жэлэй ...л колхоздоо хэ... ...ентнер үбһэ бэ...лэн байна. Тии...ка, овощ хүряа... ... хонидые хай...этэ олон, элдэб ...эри хэгдээ.

һурагшадые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ гээшэ һургуулиин реформын нэгэ шухала шэглэлынь болодог ха юм. Ушар тиимэһээ Загарайн районой Хуушан-Бэрээнэй һургуулиин һурагшадые ажаллажа һургаха, ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хэрэгые тон шухалада тоолодог байна.

Ямаршье шэнэ юумэ эхилхэдэ, өөрын үүсхэлшэд байха ёһотой ха юм. һургуулиин һурагшадта трактористын мэргэжэл олгохо тухай асуудалые үйлэдбэриин һуралсалай багша Николай Денисович Понушков эмхидхэһэн алдартай. Түрүүшээр тракторшье, трактораа байлгаха гаражшье, мастерскойн зохихо байрашье үгы байгаа ааб даа.

Хэдэн жэлэй туршада хүнэй ажаһуухаяа болиһон, ута хара гэр Николай Денисович колхозтой хэлсэжэ абаад, тэрэнээ һурагшадай хүсөөр заһабарилха гэжэ шиидэһэн бэлэй. Тэрэ гэрэй үмхирһэн модыень һэлгээд, дулаалаа, сагаадаа, оёорыень шэрдээ. Тэрэ гэрэй хахадтань гараж түхеэрэгдэжэ, нүгөөдынь мастерской болобо.

Тракторой моторо болон узелнүүд моторой македүүд, тус мастерской соо һуурияа олоо ааб даа. Тиимэһээ тэндэһээ һурагшад зэргэлжэ байһан гараж соогоо тракторай частьнуудые өөһэдөө шэнжэлхэ, шудалха аргатай болоһон байна бшуу.

Оройдоо 2—3 жэлэй саада тээ болоһон хөөрэлдөөе һанея. Хуушан-Бэрээнэй һургуулида трактористын мэргэжэл шудалха тухай хооһон хэлсээн болодог байба. «Гигант» колхозой хүтэлбэрилэгшэд һургуулиин зүгһөө Н. Д. Понушковой ерэхэдэ:— «Колхозой правлениин шиидхэбэреэр бидэ таанадтаа шэнэ «Беларусь» трактор үгэхэ гэлсээбди. Танай һургуулиин һурагшад колхоздоо яһала туһалдаг гээшэ. Саашадаа үшөө һайнаар туһалдаг болохо гэжэ найданабди»,— гээ һэн. Багша ба һурагшад ехээр баярлаа ааб даа.

Одоошье шэнэ трактор һургуулиин гараж соо оруулагба. Трактористын мэргэжэлтэй болохо дуратайшуул одоол олон болоо һэн. Тиигээдшье хэшээлнүүдтээ һурагшад улам эдэбхитэйгээр ябадаг болоо. Мүнөө Хуушан-Бэрээнэй 8 жэлэй һургуулида трактористын мэргэжэл шудалһан хүбүүд олошороо.

һургуулиин һурагшад тэрэ трактораараа колхозой үбһэ тэжээл бэлэдхэлсэнэ, нийтын малай үбэлжэлгын үедэ саг үргэлжэ туһалсана.

— Өөрын трактортай боложо жаргаһан зон гээшэлди. Колхоздоо шадал соогоо туһалнабди. Үнгэрэгшэ зундаа 700 шахуу центнер үбһэ бэлэдхэжэ үгөөбди. һургуулиин һурагшад саашадаашье түрэл колхоздоо туһалжа байха. һургуулиин реформын ёһоорошье ажаллаха эрилтэ һурагшадай урда табигдана,— гэжэ Николай Денисович хөөрэнэ.

һургуулиингаа үхибүүдтэй хүдөө ажахын хүдэлмэридэ жэл бүри туһалжа байдаг бэрхэ багша Николай Денисович Понушков тухай магтаалай үгэнүүдые хэлэхэ зэргэтэй. бшуу.

С. ОЧИРОВ.

ТҮҮХЭДЭ ДУРАТАЙШУУЛДА ТУҺАТАЙ БАЙХА

«Буряад ороной түүхын хрестомати» гэһэн шэнэ ном Буряадай номой хэблэлээр гараба. Республикын Түбэй гүрэнэй архивай хүдэлмэрилэгшэдэй бэлдэһэн энэ ном эртэ урдын сагһаа 1917 он хүрэтэрхи үеын документнүүд болон материалнуудаар бүридүүлэнхэй. Бүхыдөө 161 документ суглуулбарида оруулагдаа. Эдэ документнүүд болон материалнууд Түбэй гүрэнэй эртэ урдын актнуудай архивһаа, СССР-эй Наукануудай академиин, Шэтын, Эрхүүгэй областьнуудай болон республикын гүрэнэй архивуудһаа абтаһан байна. «Манай хизаарай эртэ урдын түүхэ», «Буряад орон феодализмын үедэ», «Буряад орон капитализмын үедэ» гэһэн гурбан бүлэгтэ тэдэ хабсаргагдаа.

Энэ номой түүхын багшанарта, студентнэртэ, пропагандистнуудта болон түрэл нютагайнгаа түүхээр һонирходог бусад хүнүүдтэ туһатай байхань дамжаггүй.

Х. СОКТОЕВ.

Соёлой һонин

БАЛАН СЭНГЭЭ ХАРАГШАДТАА БУСАХАНЬ

Монгол драматург Ч. Ойдовой «Дэлэн худалч» гэһэн зүжэг арбан зургаа-долоон жэлэй саана буряад драмын театрайхидай сценэ дээрэ харуулагдажа эхилһэн, олон сезоной туршада тус театрай соносхолые шэмэглэжэ байһан юм. Тиин зүжэгэй хуушарһанда тоологдожо, репертуарһаа гаргагдахада, харагшадта, артистнарта өөһэдтэньшье нэгэ юумэ дутаһан шэнги байдаг болошоо.

Харин мүнөө жэлдэ Балан Сэнгэ, харагшадтаа бусахань: монгол драматургын хүхюун зугаатай зүжэгые режиссёр Ф. Сахиров шэнээр найруулан табижа, театрай залуу артистнар В. Самбуев В. Будаев хоёр гол ролиие ээлжээлэн гүйсэдхэхөөр бэлдэнэ. Буряадай АССР-эй арадай артистка Ц. Уладаева түрүүтэй театрай олон артистнар зүжэгтэ хабаадалсахаар бэлдэжэ, репетицинүүдээ үдэшэ, үглоогүй үнгэргэжэ байнхай.

Б. ДОРЖИЕВА.

ОЛООРОО ХАБААДАНА

Захааминай районой Хамниин совхозой соёлой-спортивна комплексын спортын секци, кружогуудта зуугаад хүн хабаадалсана. «Хүгшэн эжы, заагыт» гэһэн нэрэтэй нэгэдэл болон эсхэлгэ-оёдолой секцинүүдтэ залуу эхэнэрнүүд, басагад олоороо ябана. Энэ нэгэдэлдэ хабаадагшад гэрэй хүдэлмэри хэхэ: элдэб янзын эдеэ хоол бэлдэхэ, оёхо, нэхэхэ мэргэжэлдэ һурана. Һаяхан эндэ үнгэргэгдэһэн семинарта хабаадагшад хүдөө нютагуудай уран гартанай ажал хүдэлмэритэй танилсаба. Энэ семинар район доторхи соёлой-спортивна комплексын ажал ябуулга саашадань улам һайжаруулха зорилготойгоор эмхидхэгдэһэн байха юм.

Манай корр.

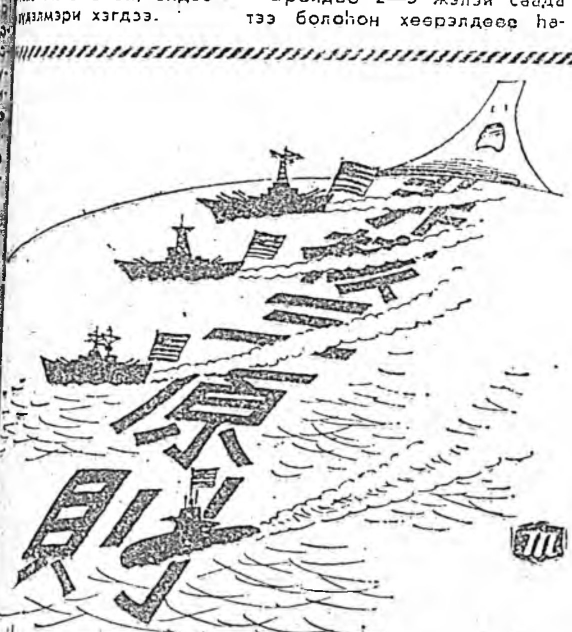

Японой «Акахата» газетэдэ толилогдоһон политическэ ...дээрэхи иероглифнууд иимэ удхатай: «Японой ядерна ... гурбан дүрим».

ТАСС-ай фотохронико.

ХИЛЫН саанаһаа

ТАСС · АПН

НИКАРАГУА ТУШАА АЮУЛГҮЙН СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ

НЬЮ-ЙОРК. Гаагада болоһон уласхоорондын сүүдэй шиидхэбэриие бэелүүлхые США-гай арсажа байһан тухай, Никарагуада эсэргүү ... ... зэрхэг түрихэ ... ... болюулха тухай ... ООН-ой ... зүбшэн хэлсэжэ үнгэрһөөр. Түбэй Америкэдэ Вашингтоной бэелүүлжэ байдаг политика уласхоорондын эрхые бүдүүлигээр хазагайруулһан ушар, бүхы уласхоорондын эмхидэ зүрюу харша ябуулга болоно гэжэ элдэб оронуудай түлөөлэгшэд тэмдэглээ.

Уласхоорондын сүүдэй шиидхэбэриие Вашингтоной дүүргэхыень баадхаһан ябуулгануудые бүлэглэлнүүдтэ хамаадаггүй бүхы хүдэлөөн бэелүүлхые шармайн оролдожо байна гэжэ Индиһээ ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ П. Кришнан мэдүүлбэ. Түбэй Америкэдэ амгалан тайбан байдал тогтоолго хамааралсалгын, булимтаралгын, хардалга гүрдэлгын политикаяа болюулха эрилтэ табина. Гадаадаһаа хамааралсалгые зайсуулаагүй һаа, Түбэй Америкэдэхи байдалые гүримшуулан шиидхэжэ шадахагүй байна гэжэ Прагай, Югославиин, Кубын түлөөлэгшэд үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ.

БҮЛЭГЭЙ ЗАСЕДАНИ

ЖЕНЕВЭ. Ядерна болон замбуулинай буу зэбсэгүүд тушаа совет-американ хөөрэлдөөнүүдэй үндэһөөр стратегическэ буу зэбсэгүүдэй бүлэгэй заседани эндэ болобо.

РКП-гэй ЦК-гай ПЛЕНУМ

БУХАРЕСТ. РКП-гэй ЦК-гай пленум эндэ болобо. Ороной социально-экономическа хүгжэлтын юһэ һарын түсэбэй ямараар бэелүүлэгдэжэ байһые, 1986 оной түсэб бэелүүлхэ зорилгонуудые, СРР-эй Конституциин зарим статьянуудые хубилгаха дурадхалнуудые хаража үзөө.

Пленум Василе Бэрбулеску РКП-гэй ЦК-гай секретаряар һунгаба.

РКП-гэй Генеральна секретарь Н. Чаушеску пленум дээрэ үгэ хэлээ.

ИНДИИН ПРАВИТЕЛЬСТВАДА ХЭГДЭҺЭН ХУБИЛАЛТАНУУД

ДЕЛИ. Индиин премьер-министр Раджив Ганди ороной правительствада хубилалтануудые хэбэ. Энээнэй урда тээ промышленностиин министр байһан Нарайан Датт Тивари гадаадын хэрэгүүдэй шэнэ министрээр томилогдоо. Гол тушаалайнгаа хажуугаар гадаадын хэрэгүүдэй министрэй тушаалда хүдэлһэн П. Шив Шанкар худалдаа наймаанай министр зандаа үлэбэ.

ЧЫОНГ ТИНИИН ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

ХАНОЙ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой Владивостогто хэлэһэн үгэ соохи үүсхэлнүүдые Вьетнамай коммунистнууд, арад үндэрөөр сэгнэжэ, бүримүһөөр дэмжэнэ. Эдэ шухала үүсхэлнүүд бүхы Азиин-Номгон далайн оршондохи байдалда стратегическэ шухала удха шанартай байна гэжэ КПВ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, СРВ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Чыонг Тинь бүхэармиин партконференцидэ хабаадагшадай урда үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. Энэ конференци СРВ-гэй ниислэл хотодо болобо.

Мүнөө үеын уласхоорондын байдалые, тэрээнһээ үндэһэлэн гараһан Вьетнамай коммунистнуудай зорилгонуудые шэнжэлхэдээ, СССР-тэй, социалис хани нэгэдэлтэ оронуудтай холбоо барисаагаа саашадань хүгжөөхэ, Индохитадай гурбан аха дүү ороной дайшалхы холбооие бэхижүүлхэ шухала гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Советскэ Союзтай тогтоогдоһон хани барисаан, харилсаа холбоон хадаа манай ороной гадаадын политикын эшэ үндэһэн болоно гэжэ КПВ тоолоно гээд үгэ хэлэгшэ мэдүүлбэ.

ПАРЛАМЕНТЫН ТОЛГОЙЛОГШЫЕ ШЭНЭЭР ҺУНГАБА

БЕЙРУТ. Ороной хуули гаргадаг эндэ дээдын зургаадахи түрүүлэгшые һунгаха һунгалта Ливанай депутадуудай палатын (парламентын) заседани дээрэ болобо. Хусейн Аль-Хусейни ээлжээтэ удаагай болзорто парламентын толгойлогшоор һунгагдаа.

Заседани дээрэ Х. Аль-Хусейни үгэ хэлэхэдээ, бүхы бүлэглэлнүүдэй, шажан мүргэлтэнэй хоорондо хөөралдөө хэһэнэй, харилсаа холбоо тогтооһоной үндэһөөр Ливанай гүрэниие али болохоор бэхижүүлхыень оронойнгоо хүн зониие уряалба. Ливанай урда хубиие сүм сүлөөлхын аша туһада Израилиин булимтарагшадта шанга харюу сохилто үгэхэ гээшэ шухала удха шанартай байна гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

ДРА-гай МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ

КАБУЛ. ДРА-гай Министрнүүдэй Соведэй ээлжээтэ заседани боложо, Афганистанай энэ жэлэй (мартда эхилдэг) түрүүшын хахадай республикын экономическа ба социальна хүгжэлтын түсэбүүдэй ямараар дүүргэгдэжэ байһые зүбшэн хэлсэбэ.

НДПА-гай ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ДРА-гай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Султан Али Кештманд заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, промышленна продукци үйлэдбэрилдэг 17 министерствын 14-ниинь гүрэнэй түсэбүүдээ дүүргэһэн гэхэ гү, али үлүүлһэн байна гэжэ тэмдэглэбэ. Энэнь промышленна продукциие нёдондо жэлэй энэ үеынхиһөө 9,7 процентээр дээшэлүүлхэ арга олгобо. Гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаан амжалтатайгаар хүгжөөгдэнэ, совет-афган экономическа харилсаанай объектнүүд дээрэ түсэбүүд саг үргэлжэ үлүүлэн дүүргэгдэнэ.

Бахтар агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Министрнүүдэй Совет Афганистанай социально-экономическа хүгжэлтые хангаха тухай зохихо шиидхэбэринүүдые баталан абаһан, хоёрдохи хахад жэлэй түсэбүүдые зүбшэн хэлсэһэн байна.

ППС-эй ПЛЕНУМЭЙ ТОГТООЛ

РАБАТ. Мароккын Дэбжэлтын ба социализмын партиин ЦК-гай пленум Касабланкада, боложо, орон дотор политическэ үзэл бодолойнгоо түлөө шорон түрмэнүүдтэ хаагдаһан бүхы хүнүүдые, тэрэ тоодо ППС-эй эдэбхитэдые сүлөөлхэ эрилтэтэй тогтоол баталан абаба. Тэдэнэй олонхид гурба шахуу жэл соо айхабтар хүндэ хүшэр байдалда тамалагдан хаагдажа байна.

ҺУНГАЛТЫН ДҮНГҮҮД

ДАККА. Октябриин 15-да үнгэргэгдэһэн президентын һунгалтын тусхай дүнгүүд Бангладешта толилогдобо. Национальна партиһаа дэбжүүлэгдэһэн кандидат Хоссейн Мохаммад Эршад илалта туйлажа, ороной президентээр дахинаа һунгагдаа. Тусхай баримта мэдээнүүдэй ёһоор, һунгалтада хабаадаһан 25,7 миллион хүнэй 21 миллионһоо дээшэнхинь тэрэнэй түлөө дуугаа үгэбэ.

Гол оппозиционно политическэ партинууд һунгалтада хабаадабагүй.

МИНИСТРНҮҮДЭЙ УУЛЗАЛГА

ДЖАКАРТА. Зүүн-Урда Азиин гүрэнүүдэй нэгэдэлэй (АСЕАН), ба Европын экономическа эмхиин (ЕЭС) гэшүүн-оронуудай гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй ээлжээтэ уулзалга эндэ болобо. Тэрээндэ хабаадагшад уласхоорондын байдалай асуудалнуудта онсо анхаралаа хандуулһан байгаа. Нютагай адаглагшадай тэмдэглэһэнэй ёһоор, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой Владивостогто хэлэһэн үгэ соо найруулагдаһан Азин-Номгон далайн район тушаа совет үүсхэлнүүд сугларгашадай анхарал татаһан, һонирхол үүсхэһэн байна.

Индонезиин гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Кусумаатмаджа уулзалгада хабаадагшадые амаршалхадаа, мүнөө үеын уласхоорондын байдал тодо бэшэ, шахардуу шанга байна гэжэ тэмдэглээ. Тиихэдээ бүгэдэ нийтын эб найрамдал болон аюулгүй байдалые хангахын аша туһада СССР-эй ба США-гай хоорондохи хөөрэлдөөе үргэлжэлүүлхэ шухала гэжэ мэдүүлбэ.

Европодо этигэл найдалые бэхижүүлхэ, аюулгүй байдал хангаха, буу зэбсэгүүдые хуряаха хэмжээнүүдээр Стокгольмдохи конференци дээрэ туйлагдаһан амжалтые М. Кусумаатмаджа үндэрөөр сэгнэнэ.

ХЭНШЬЕ, ЮУНШЬЕ МАРТАГДААГҮЙ

«БҮДҮҮН ҮБҺЫЕ БУХЫЛГЭНГҮЙГӨӨР...»

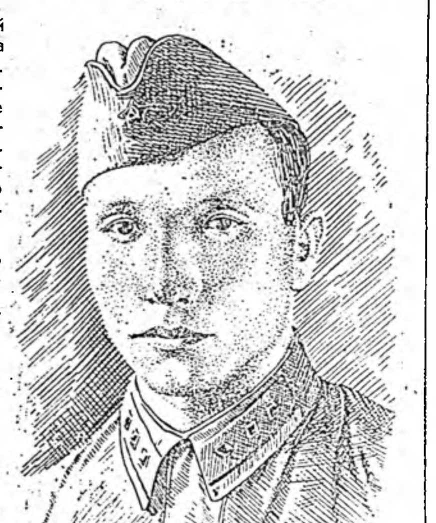

...НОЯБРЬ ҺАРЫН хүйтэн һалхитай нэгэ үдэшэ политрук Базарсада Иванов багахануудаа хүүгэдээ нэгэ нэгээр таалаад, Цырегма һамгандаа иигэжэ захиһан байдаг: «Хүүгэдээ һайнаар томо болгожо үзөөрэй... Нэрэһээмнил бү гаргаарай...» Иигээд лэ һууһан машинань һүниин харанхы худар ябашоо бэлэй. Үбгэнөө дайнда мордохуулхаяа хүүгэдтэеэ ерэһэн һамганиинь толгой соогоо элдэбын бодолнуудые мухарюулһаар, машинын хойноһоо хараад лэ үлөө һэн. 1941 оной намар орой Ага тосхонһоо бүлэг сэрэгшэд Могойтын станци тээшэ шэглэжэ гараһан байна.

Һүдэнтын һургуулиин директорээр хүдэлжэ байтарнь, Базарсада Ивановичые 1941 оной эхеэр партиин Агын райкомой пропаганда болон агитациин таһагые даагшаар дэбжүүлһэн байгаа. Дайнай эхилхэтэй хамта эндэһээ армида абтаа һэн. Түрүүн гэр бүлэдөө түлеэ залһа абажа, эдеэ хоолой зүйл оложо үгэхэ тухайда нүхэдтэеэ хэлсээд, дайнда мордоо һэн гэжэ нүхэрынь хэлээ һэн. Энэнһээшье ойлгосотой. Гурбан бага хүүгэд, бэгань үлгыдэ үлэһэн байгаа.

Нютагһаа мордоод, эдэнэр Улаан-Үдэдэ ойро зуура тогтоһон байдаг. 1941 оной декабрь һарада баруун зүг барижа мордоходоо:

— Морин сэрэгэй тагнуулшадай ахалагшань боложо, Ленинградска фронт ошогдохонь гээшэ аабза гэжэ Базарсада Иванов хэлээд, бэе бэеэ үдэшөөд тараа һэмди,— гэжэ Дугар Мижитович Мижидон хөөрэдэг.

Харгыһаа хэдэ хэдэн бэшэг гэртээ, ахадаа бэшэһэн байдаг. Ураалай шэлэ дабагдаба гэжэ һамгандаа дуулгаад, удаань Казань хото хүрэжэ ябахадаа: «Нэгэ иимэ дуу зохёогоод, дуулажа ябанаб»,— гэжэ бэшээ һэн гэдэг:

Наранай наахануур
ябахагүйл аад,
Нарин шаргын хэрэг юм бэ!
Наһандаа сугтаа ябахагүйл
аад,
Найдамтай инагай хэрэг
юм бэ!
Үүлэнэй наахануур
ябахагүйл аад,
Үндэр шаргын хэрэг юм бэ!
Үеэндөө сугтаа ябахагүйл
аад,
Үлэмжэ инагай хэрэг юм бэ!

— гээд бэшэһыень, Цырегма Балдановна гунигтайшаг эдэ мүрнүүдыень сээжээр хэлээд үгөө һэн. «Тусхайта газарта ошохомнай ха, хэрбээ удаан саг соо намһаа бэшэгэй ерээгүй һаань, ехээр бү гайхаарай», — гэжэ захяа һэн гээд, һамганиинь саашань хөөрөө һэн.

Иигээд лэ үнэхөөрөө удаан боложо-боложо, фронт дээрэһээ бэшэг, офицерэй мүнгэнэй саарһан ерэһэн байгаа. Бата ахадаа, нютагайнгаа ахамад багша Дугар Цыденов болон бэшэ нүхэдтөө Базарсада Иванович бэшэг эльгээжэл ябадаг һэн. «Булимтаржа ороһон дайсаниие бултыень даража илахамнай сохомтой» гээд бэшэгүүд соогоо баталдаг һэн гэнэ.

Бүдүүн үбһые
бухылгэнгүйгөөр,
Нарин үбһые
нугаруулангүйгөөр...

тагнуулда ябаха ёһотойбди гэхэ мэтээр шүлэглэн бэшэдэг һэн, бэшэ мүрнүүдыень мартажархёолбээ, гэжэ Дугар Цыденович хөөрэнэ. Даалгабарида ябажа ерээд, ойро зуура амарха һамбаандаа бэшэг эльгээнэм гэжэ бэшэдэг һэн.

— Садые ямар хүн һэн бэ гэнэ гүш? Садые багаһаань мэдэхэ хүм. Энэшни түрэлхиин бэлигтэй түрэһэн хүн һэн даа. Һурахадаашье бэрхэ һэн, нүхэрэй талаар һайн, найдамтай, һайхан сэдьхэл гээшэшни эрхим талаан бэлиг юм. Садын хажууда хүн зон, залуушуул ходо дүүрэн ябаха, зунай амаралтада ерэхэдээ, залуушуулай бригада эмхидхээд, колхоздоо үбһэндэ ороxо. Садын ябаһан лэ газар руу булта жүдхэхэ, жэгтэй һэн даа. Багшалхадаа бэрхэ, юрэдөө, юумэнэй оншо оложо ядахагүй, дуулахадаашье хэлсээнгүй һааб даа,— гэжэ байгаад нютагайнгаа хүбүүнэй шэнжэ шанарые тооложо, Дугар Цыденович арбан хургаяа дууһан дараба.

...Иигэжэ байтараа, бэшэг ерэхэеэ болибо. Бэшэг хүлеэжэ ядаха һанаа зоборитой саг эхилбэ.

1942 оной хүндэ хүшэр үбэл, мүн һүүлдэньшье элдэбын ябаган үгэнүүд таража эхилээ бэлэй: Иван Сада (нютагтаа иигэжэ нэрлэгдэдэг байгаа) һалаа ха. Агаһаа дайнда ябаһан врач эхэнэр хараа ха гэхэ мэтэ һураг суу дэлгэржэ, гэр бүлынхидыень, түрэлхидыень гажаруулаа, хүлгүүлээ һэн. Теэд тэрэ гэһэнһээ хойшо һураг үгы аад, үгы. Офицерэй мүнгэ хүүгэдтэнь үгэжэ байһанаа, һүүлдэ тэрэниинь пенси болгоод түлэдэг болоо бэлэй. Бэдэрэлгэ хэжэ бэшэхэдэ, ямаршье һураггүй гэхэһээ бэшэ үгы. Дайнда мордоһон хүбүүдэй орондо иимэрхүүшье удхатай, эндэ-тэндэ хүдөөлүүлэгдэһэншье гэһэн саарһануудые эхэнүүд һайсал абадаг байһан aаб даа. Хойто-Ага нютагта алишье удхатай саарһанууд олоор ерэһэн, наяад хүнэй нэрэ эндэ табигдаһан хүшөөдэнь бэшээтэй. Һураггүйгөөр үгы бологшодой хуби заяае элирүүлхэ зорилготойгоор бэдэрэлгэ хэхэдэ, бүри һая иимэ харюу: «**Базарсада Иванович Иванов Шэтын областиин Агын округай Хойто-Ага нютагта 1915 ондо түрэһэн, 1939 онһоо партиин гэшүүн [биледэйнь номер бии], сэрэгэйнь нэрэ зэргэ политрук. Ябаган сэрэгэй 97-дохи дивизиин 136-дахи полкын морин сэрэгэй тагнуулшадай политрук Базарсада Иванович Иванов 1942 оной мартын 31-дэ наһа бараа**» гэһэн мэдээн СССР-эй Оборонын министерствын түбэй архивһаа ерээ һэн. Теэд хаана хэбтэнэб, бү мэдэе. Мэндэ ябаа һаа, Базарсада Иванович үнгэрэгшэ жэлдэ хоёр ехэ һайндэр: агуу Илалтын 40 жэлэй ой 70 наһан хоёроо тэмдэглэхэ һэн...

Дайнай урда тээ Базарсада Иванович 7 жэл тухайда багшалһан юм. Һуралсалай ехэ гуламтануудай нэгэн болохо Агын багшанарай техникумые гушаад оной эхеэр тэрэ дүүргэһэн байгаа. Гансашье Ага нютагһаа бэшэ, мүн Яруунa, Хэжэнгэһээ хүнүүд ошожо, тэрэ техникумдэ һурадаг, дайнай урда тээ нилээд олон багшанарые бэлдэжэ гаргаһан түүхэтэй һургуули байха. Агын түрүүшын багша Убаши-Цыбик Онгодовһоо эхилээд, профессор Г-Ж. Ц. Цыбиков болон бусад элитэ эрдэмтэд эндэ багшалдаг байһан юм.

Гушаад онуудта арадай искусство, тэрэ тоодо һургуулиин хүүгэдэй бэлиг хүгжөөхэ хэрэгтэ Базарсада Ивановичай үүргэ онсо ехэ байха. Һуралсалай жэлэй дүүрэхэтэй хамта үхибүүдэй олимпиада гэжэ ямар ехэ һайндэр болодог гээшэ һэм! Энээндэ шалгарһан уран бэлигтэн, шуран солбошуул Москва ошожо, бэлиг шадабарияа харуулдаг байһан юм. Иимэ харалгада үхибүүдые ниислэл хото абаашаад ябахадаа, Базарсада Ивановичай пластинкада бэшүүлһэн дууень шагнажа гоёшоодог бэлэйбди.

Энэ хүнэй ажал ябуулга гансахан һургуули доторхи хүдэлмэреэр хизаарлагдадаггүй юм һэн. Гушаад онуудта хүдөө нютагуудта шэнэ байдал зохёохын тулада үндэһэн хубилалтануудые бэелүүлхэ хэрэгтэ багшанарай ехэ үүргэ дүүргэһэниинь бүгэдэндэ эли. Эдэ эдэбхитэдэй нэгэн Базарсада Иванов байгаа. Өөрөө дуу хүгжэмдэ дуратай һэн тула хүдөө нютагуудта уран һайханай кружогуудые эмхидхэжэ, наада, концерт табюулдаг, өөрөө гоё хоолойтой, хүгжэмэй инструментнүүд дээрэ наадаха—иимэ алишье тээшээ тэгшэ хүн ябаа.

Багша, директор... Сугтаа хүдэлэгшэдтөө, өөртөөшье эрилтэ ехэтэй хүтэлбэрилэгшэ байһан гэжэ хамта хүдэлһэн багшанарынь хэлэдэг. Бэрхэ бэлигтэй багшанарай нэгэн байһан гэжэ шабинарынь мүнөөшье болотор дурдадаг. Эдээниие, олон хэшээлнүүдые тооложо баримталхын аргагүй һэн хойнонь энээхэн очерк соо нэгэл шабиинь хэлэһые дурдая.

— Базарсада Иванов, Эрдэни Базарон гээд ямар бэрхэ багшанар байдаг гээшэ һэм бэ! Багшанар мүнөө хуу иимэ байдаг һай..,—гэжэ РСФСР-эй габьяата зоотехник, Цокто-Хангилай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшээр олон жэлдэ хүдэлһэнөө пенсидэ гараһан Д. Ж. Дондоков хэлээ бэлэй.

— Оо, энэшни Садын хүбүүн һаа, дуулахал хүн байха. Теэд эсэгэдээ арайл хүрэнэгүй гү даа, — гэжэ байгаад, Ким хүбүүнэйнь хангюурдахые шагнаад, Базарсада Ивановичай үетэнэй хөөрэлдэхые нэгэтэ бэшэ урдань дуулаһан байнаб.

Уладаа модониинь
олохоншье һаа,
Улаанхан занданиинь
олдоношьегүй,
Уластаа нүхэдынь
олонхоншье һаа,
Ушармаар нэгэниинь
олдоношьегүй, —

гэһэн арадай дууе эсэгыньшье, хүбүүнэйньшье дуулахыень шагнагдаһан байнаб. Теэд эдэ хоёрой хоолой аб адли шэнги, хэнэйшье дуулажа байһые ойлгохоор бэшэ байха юм. Ягаашье хадаа эсэгын оюун бэлигэй хүбүүндэнь дамжаһаниинь лэ эрхим даа гэжэ һанагдана.

Бусажа ерээгүй, һурапгүйгөөр һалаа..! Ямар олон бэлигтэй, талаантай хүнүүд дайнһаа бусаагүйб даа?! Базарсада Иванович буряадааршье, ородооршье һайн бэшэдэг һэн, шүлэглөөдшье туршадаг байжа болоо гэжэ дээрэ дурдагдаһан хэдэн мүрнүүдһээ багсаахаар. Теэд дайнай газарһаа бэшэһэн бэшэгүүдынь хаанаһаа олдохо бэлэй даа?

— Шүлэглэжэ байгаад, Сада гоёор бэшэдэг һэн даа. Юрэдөө, Цыретор, Цыденжаб болон бэшэнэй эльгээһэн пагсагар бэшэгүүд биил аад, хүн абаад бусаадаггүй,—гэжэ үнинэй багша Дугар Цыденович халаглажа байгаа һэн.

Сэрэгшэдэй бэшэгүүдые сугдуулжа, ёһотойгоор хадагалдаг һаа, юун һайн байгааб даа. Энэмнай мүнхэ дурасхаал болохо һэн бэлэй. Теэд яахаб, Кремлиин хажууда хүдөөлүүлэгдэһэн Танигдаагүй сэрэгшэ дайнда алдагдаһан сэрэгшэн бүхэнэй һүлдэ-дурасхаал мүн гэжэ тоолоод, бүүрал эхэнүүд, үрөөдхэл боложо, үлэһэн һамгад, үри хүүгэдынь эндэ ерэжэ, толгойгоо дохижо, баглаа сэсэг табидаг, һүгэдэдэг заяатай болонхой. Энэ хадаа манай нангин дурасхаал. Иванов Базарсадын хүбүүн, СССР-эй арадай артист Ким Базарсадаев баглаа сэсэг барижа, нэгэтэ бэшэ эндэ зогсоһон байгаа бэзэ даа...

Д. ЖУГДУРОВА.

Р. АБИДУЕВАЙ зураг.

СЕЗОНОЙ ЗАЛАА—«БОРИС ГОДУНОВ»

Мүнөө үдэшэ Буряадай Ленинэй орденто оперо болон баледэй академическэ театр ээлжээтэ, 47-дахи сезоноо нээхэнь.Ородой агуу ехэ композитор М. Мусоргскиин бэшэһэн «Борис Годунов» гэһэн оперо сезониие нээжэ, бүхы жэлэймнай хүдэлмэриие залаалхань гээшэ.

Харин үнгэрһэн сезон мандa яһала амжалтатай үнгэрөө гэжэ хэлэхээр. Театраймнай репертуарта һонирхолтой шэнэ нэрэнүүд нэмээ. Партиин XXVII съездэдэ зорюулжа, Ленинградай композитор Г. Банщиковай «Комиссар» гэһэн баледые (В. Вишневскиин суута «Оптимистическэ трагедиин» үндэһөөр тэрэ бэшэгдээ), мүн П. Масканьиин «Хүдөөгэй нэрэ хүндэ», Я. Акутагавын «Хиросимын Орфей» гэһэн нэгэ акттай оперонуудые театрайхиднай найруулан табяа. Тиигэжэ дэлхэйн хүгжэмтэ классикын мартагдажа байгаа хуудаһануудтай, мүн мүнөө үеын һониин-һониин бүтээлнүүдтэй харагшадаа танилсуулхые эрмэлзэһэн байнабди.

Үшөө ямар шэнэ бүтээлнүүд репертуартамнай оруулагдааб гэбэл, Р. Леонкавалын «Заза» гэһэн оперо, Э. Григэй «Пер Гюнт» гэһэн балет, мүн Г. Гладковой «Бременэй хүгжэмшэд» гэһэн хүүгэдтэ зорюулагдаһан зүжэг болоно.

Үнгэрһэн сезоной туршада харагшадтай янза бүриин хүдэлмэри ябуулагдаа. «Сагаан пароход», «Архегонуудай орон нютаг», «Пер Гюнт» гэһэн зүжэгүүдэй үндэһөөр харагшадай конференцинүүд, «Хүгжэмтэ театр», «Буряадай композиторнуудай зохёохы ажал», «Ородой оперно классика», «Совет мүнөө үеын балет», «М. Глинкын нэрэмжэтэ бүхэсоюзна конкурс» гэхэ мэтын темэнүүдээр студентнэртэй хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдөө. Зүүн-Сибириин технологическа институдай студентнэр театраймнай хүсөөр эмхидхэгдэһэн искусствын университедэй хэшээлнүүдтэ ябаһаар. Мүнөө тус институдай 5 мянган студентнэр университедэй эдэбхитэй шагнагшад болонхой. Мүн тиимэ университедүүд техническэ мэргэжэлэй һуралсалай системэдэ, техникумүүдтэ, хүдөө ажахын институдта байгуулагдаа гэжэ тэмдэглээ.

«Түрэл парти, тандаа эдэбхи үүсхэлээ, эрмэлзэл зоригоо, бэлиг шадабарияа зорюулнабди!» гэһэн уряа доро «Театр-хүүгэдтэ ба эдиршүүлдэ» гэһэн бүхэроссин XII долоон хоног үнгэрөө һэн. Залуушуулай болон эдиршүүлэй хүгжэмтэ театраар бүри ехээр һонирходог болоһые тус долоон хоног гэршэлээ. Энэ хугасаа соо эдир харагшадтай артистнарай уулзалганууд, экскурсинууд, залуу зураашадай выставкэ, театрай музейтэй танилсалга гэхэ мэтын хэмжээ ябуулганууд тон һонирхолтойгоор үнгэрһэн байна. Театртамнай байгаалиин музейн хүдэлмэрилэгшэд айлшалаа, бишыхан харагшадтамнай хоморой шубуудые харуулжа, һониин хөөрөө үүсхээ.

«Слово о полку Игореве» гэһэн ородой эртэ урдын суута зохёолой 800 жэлэй ойе театрнай угталсажа, А. Бородинай «Игорь тайжа» гэһэн оперодо гол партинуудые дууладаг Л. Левченко С. Раднаев хоёр Улаан-Үдын 7-дохи һургуулиин һурагшадтай уулзаа, «Театр — хүүгэдтэ ба эдиршүүлдэ» гэһэн долоон хоногто эгээл эдэбхитэйгээр хабаадаһан һургуулинууд манай дурасхаалай бэлэгүүдтэ хүртөө. Тиихэдэ «Теплоприбор» заводто «Хүгжэмтэ хабар» гэһэн фестиваль һонирхолтойгоор үнгэрөө һэн.

Гастрольно зун хэзээ хэзээнэйхиһээ амжалтатай байгаа. Хойто-Осетиин АССР-тэ, Кавказай Минеральные Воды гэдэг газарай үзэсхэлэнтэ хотонуудта театрайхиднай эгээл эрхим зүжэгүүдээ харуулжа, 60 мянгаһаа үлүүтэй харагшадые урмашуулан баясуулһан байха юм.

Ставрополь хотодо. Соёлой ба спортын профсоюзуудай байшанда мүн лэ зүжэгүүдээ харуулһан байнабди. Чернобылиин ажалшадта туһаламжа үзүүлхэ зорилготойгоор ехэ концерт харуулжа, олоһон мүнгөө тусхай жасада дамжуулаабди.

Хойто-Осетиин АССР-эй ниислэл — Орджоникидзе хотодо үнгэрһэн үдэрнүүднай мартагдашагүй. Театрай эрхим түрүү солистнар К. Базарсадаев, О. Аюрова, В. Буруев, С. Дашицыренова, Б. Бороев, В. Бальжинимаев гэгшэд К. Хетагуровай нэрэмжэтэ соёлой ба амаралтын парк соо ехэ концерт үгэжэ, хотын ажалшадые хэды ехээр баясуулба гээшэ һэм! Совет ба хари гүрэнэй композиторнуудай бэшэһэн оперонуудһаа аринууд, дуунууд, романснууд, нютагаймнай авторнуудай бэшэһэн дуунууд бүхэли үдэр зэдэлээ.

Орджоникидзе хотоһоо холо бэшэхэнэ оршодог Бесланай Соёлой ордондо «Севильский цирюльник» гэһэн зүжэгөө харуулхаяа ошоо һэмди. Шэдитэ аршаантай Ессентуки, Пятигорск, Кисловодск хотонуудта ажаһуугшад П. Чайковскиин нэрэмжэтэ уласхоорондын VIII конкурсын дипломант Ольга Аюровагай Карменэй парти дуулахые, К. Базарсадаевай Галицкий тайжын, Аттилын партинуудые гүйсэдхэхые һайхашаан шагнаа.

Театрай айлшаар бууһан газар бүхэндэ нютагай газетэнүүд, телевидени болон радио зүжэгүүд тухаймнай һанамжаяа хэлэжэ, түрүү артистнар тухаймнай зураглал, очеркнуудые хэблэжэ байгаа гэжэ тэмдэглэлтэй.

Иигэжэ утын зам гаталжа ерээд, нэгэ хэды соо амар һанайнгаа бу хиднай эршэтэйгээр ха юм. Я дээрэ коллект жэлдэ хүдэл диин «Аттила» һүүлэй жэлнүү ла амжалтатай Гэбэшье тэрэ шэнэлхээр, ень хубилгал болонхой. Тэрэ лаа хандуула зорюулха тэр хэдэ «Буратин далнууд» гэһэн оперые хүүгэд табихамнай. позитор Б. Че шээ гээд эндэ Балетнэ зүж рые табихаяа урдеэгүй бай балетмейстер хэхы үгэ хэл

Харин мүнөө Годунов» Те түрэтэй дуушад хэжэ, хүгжэм шуулые баясуул Ким Базарсадае Дашиев, Ольга Юрий Шевченко, тюк гэгшэдтэй нэгэ доро уулза ложо хэниие машуулхагүйб

Л. НАМСА
Буряадай
Ленинэй
оперо бо
академичес
литературна та

ТОПИ

Танюуша хүүхэн
хэндэ хонходооб?
Танюуша тоодэйдоо
хонходоо хаяа!

Таһа нягаад
шэхэндээ трубкаа:
«Танинууш!» — гэжэ
асууба хаяа!

«Эжынгээ, абынгаа
басаганби битнай,
Эмгэй, таабайн
ээрхэнби»,— гэнэ гү!

Али саадигтаа
хамта наададаг
Аляа хөөрхэн
үетэндоо хонходобо гү!

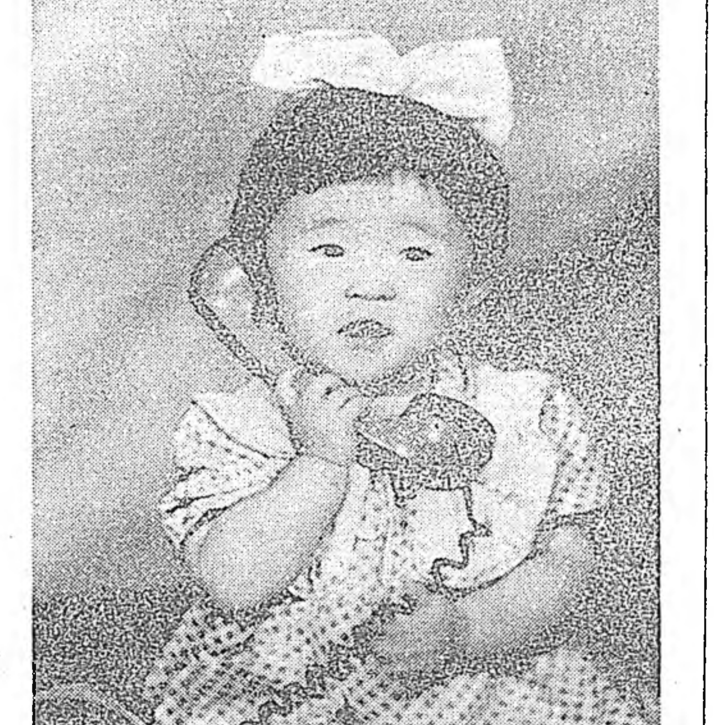

Цыденжап ЦЫРИТОРО

ШҮЛЭГЭЙ ДЭБТЭРҺЭЭ

Эжымни

Юунһээш үлүү һанагдаһан
Юрөөлэй олон үгэтэй,
Эхин замыем зааһан
Эхын зүрхэн хүндэтэй.
Эхын дулаахан харасаһаа
Элшэ абаһан бэемни.
Жабхаланта дэлхэйн
байдалһаа
Жарган ябаһан үемни.
Жаахан наһанайм
гуламта —
Жалгын хойто гэрхэмни.
Энхэ эндэ һууналта,
Эмгэн һайхан эжымни.

Ябанаб даа

Зоной дунда зоригоо
хүбшэлэн,
Шадал соогоо шүлэгөө
шэбшэн.
Зоригтой, омогтой ябанаб
даа.
Элдин талаяа ехээр
эрхэржэ,
Эхэ тоонтоёо ходол
эрьежэ,
Эгээл мүнөө ябанаб даа.

Ажабайдалай долгин соо
шэнгэн,
Алхаса бүхэнөө ажалаар
шэмэн,
Агуу замаар ябанаб даа.
Үнэн зүрхэнэй үгын
дээжые,
Үндэр наһатай эхын
үреэлые
Үгэлэн сэдьхэлдээ ябанаб
даа.

Жаргалтайб!

Дуулим нэмжээ газартай
Дэлгэр баян нютагтайб.
Ажалай соло алдартай
Анда олон нүхэдтэйб.
Үхибүүн намай
боомэйлһэн
Үндэр наһатай эжытэйб.
Мүнөөш болотор
мэээхэйлһэн
Малша, ажалша абатайб.
Эсэгын нэрые нэрлүүлхэ
Эбтэй гурбан дүүнэртэйб.
Угай табисуур бэелүүлхэ
Урихан хоёр хүүгэдтэйб.
Талын дунда булаатай
Тахяа жэл тоонтотойб.

Аласай замда
Ажалай ута
Сэдьхэлэй уянга
Сэсэн нэгэ һа
Амгалан сагта
Агуусхэ жаргал

Инагла

Зүлгэ ногоон тал
Залуу наһаяа
Инаг дуранай
Энэ бэедээ шэнгэ
Талын дунда хо
Танил хани боло
Эреэн марьян
Эрхэлүүлэн шамаа
байдаг
Хүхэрэн-хүхэрэн
хара
Хаданууд намда
Гунинглан-гунинглан
һанаг
Гансахан инагни
Шүлэг болгон
Шадал соогоо
Унжэгэн арюун
Нэигэн гэнтэ

Октябриин 11-нэй үдэшын 6 саг. Хөөрхын клуб соо хүн зон дүүрэн. Хүнүүд ерэжэл, ерэжэл байна. Ушарынь хадаа хоног урда тээ газаа ехэ соносхол үлгэгдэһэн юм. Свердловскын киностудиин режиссер, поэт Б. Ц. Халзановтай

ХӨӨРХЫН КЛУБ СОО

уулзалга болохо тухай тэрээн дээрэ бэшэгдэһэн байгаа. Тиигээд лэ нютагай зон нютагаараа ерээл даа. «Арсын агтай хангал» гэжэ тэрэнэй найруулгаар буулгагдаһан кино уулзалгын һүүлээр харуулагдаха байгаа ха юм. Зэдын талада үнгэрэгшэ хабарһаа эхилэн, энэ кинофильмые буулгаа юм гэжэ нютагай зон һайн мэдэхэ һэн. Эндэ Б. Ц. Халзанов гансаараа ерээгүй. Республикын Госкиногой ахамад методист, СССР-эй кинематографиин отличник Валентина Балдановна Жанчипова, мүн Хэжэнгын киносетиин директор, СССР-эй кинематографиин отличник Дудари Дамбажамсуевна Бадмацыренова гэгшэд ябалсаа.

Эндэ Барас Цыретарович Халзанов мүнөө харуулагдаха фильмые яажа буулгаһан тухайгаа, ямарнууд хүнүүдые актернууд болгожо абаһан тухайгаа дэлгэрэнгы тогтожо хөөрөө.

— Баярта Дамбаев гэжэ эгээл багахан хүбүүн Түдэбэй ролиие наадаа. Танай Хэжэнгэ нютагай хүбүүн. Түрэлхиин бэлигтэй хүбүүн байшоо. Свердловскын студида тэрэниие ходо дурдажа, хөөрэлдөөн болодог, баһа Ташкент хотодо үнгэрэгдэһэн кинофестивальдашье бэлигтэй энэ хүбүүн тушаа асууха хүнүүд олон ушараа. Тиихэдэ танай нютагай, Социалис Ажалай Герой Цокто Номтоевич Номтоев энэ фильмдэ хабаадалсаа. Иигэжэ үнэншэмэ бодото зураглал орхихын, харагшадта тэрэ үеын байдалые этигүүлхын тулада мэргэжэлтэ бэшэ артистнуудые олоор хабаадуулхые оролдоо һэм. Таанад энэ фильмые харахадаа мэдэнэ бээзэт,—гээд Б. Халзанов үгэеэ түгэсхэбэ.

Олон асуудалнууд табигдажа, тахал ханаамаар харюусагдаа. Олоной гүйлтаар Б. Халзановай шүлэгүүд уншагдаа. Һүүлээрнь уран һайханай кинофильмые нютагай зон анха түрүүнээ хараба.

Д. ДОРЖОГУТАБАИ.

ҮРЕЭЛНҮҮД

Найрлаһан газартамнай
Набша сэсэг ургаг лэ,
Найдамтай хоёрнай
Нахнима баян һууг лэ!
Үреэмнай морин болог,
Үри хүүгэднай хүн болог,
Хүлэгэй унаган сэргыетнай
элээг,
Хүнэй үрн богоһыетнай
элээжэ байг!
Хоймортоо хоёр хушуун
үрисэ үдхэжэ,
Хотоноороо дүүрэн табан
хушуун мал
үдхэжэ һуугты.
Хирэгүй сагаахан,
Хилэнсэггүй улаахан ябагты
Хоёр толгойгсо холбожо
ябаарайт,
Хуушан түүхэеэ шэнэлжэ
ябаарайт.
Үглөөнэй наран шэнги
толоржо,
Үнгын сэсэг шэнги дэлгэржэ

Һуухатнай болтогой
Хатарша моритой,
Хамагай түрүү хүбүү
Хамтынгаа зөөри
арьба
Хабар намар гэнгүй
Набша сэсэг шэнги
дэлгэрхэтнай бо
Нарандал адли һару
Һарадал адли тунга
Намар хабарые илга
Наадан шэнги жарга
ябахатнай бо
Гэрээртнай дүүрэн
Альгаартнай дүүрэн
Дайдаһаа далантай ябо
Дэлхэйһээ дэлэнтэй
байда

Б. ДАМБАРИНЧИНОВ
суглуулбари

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. КПСС-эй ЦК-гай Политбюродо, КПСС-эй ЦК-да уулзалга болобо. Табан жэлэй түрүүшын жэлые габшагайгаар дүүргэхэ! — суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда бан жэлэй түрүүшүүл газарта» — Л. Лебед статья. «Редакциин хүсэд дүүргэгдээгүй, Ю — Д. Санжиевай статья Гурбадахи хуудаһанда тэ урдыншье һаа, гүй» — Я. Николаевай Дүрбэдэхи хуудаһанда «Субботын үдэрэй галы

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Время. 9.45 — «АБВГДейка». 10.15 — «Булагууд». 10.45 — Соёлой уран бэлигтэн эб найрамдалай түлөө. 11.15 — «Шапито, шапито» — фильм-концерт. 12.10—«Молодежь Афганистана»—баримтата фильм. 12.25—Уран зураашад тухай хөөрөөнүүд. 12.55 — «Хүн бүхэндэ ба бултанда». 13.25 — Поэтическэ антологи. Михаил Исаковский. 13.45 — «Площадь восстания» — уран һайханай фильм. 15.15 — «Хани харилсаан». 15.45—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 16.00 — «Суббото — түрэлхидэй үдэр». 17.30—Арадай уран бэлигэй бүхэсоюзна II фестиваль. 18.05 — «Ан амитадай аймагта». 19.05—баримтата фильм. 19.15—«Эдэбхи үүсхэл хэрэгтэй». 20.20 — «Минувшее проходит предо мною...» 1-дэхи фильм. 22.00 —Время. 22.35—«Хаана, хэзээ, юун болооб?» Телевикторина. 00.10—Л. Бетховен. 23-дахи номерой соната. «Аппассионата» 00.30 — Шэнэ һони

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

10.45 — «Үглөөнэй почта» жэмтэ дамжуулга. 11.15 муртын телевидениин рамма. Улаан-Үдэ. 12.5 «Хоёр дэлхэй — хоёр байдал». Москва. 13.05 тухай анхарал оролдолго — Дэлхэйн уран һайханай культура. Роберт Бернс. —Велоболоор «Алтан ве пед» гэһэн мүрысөөнүүд —«Александр Хабаров должение судьбы» — очерк. 16.55—Эдиршүүлдэ жэмтэ дамжуулга. 18. «Спорт ба хүн. Е. Петушков 19.20 — «Онтохондо айлшаар «Волшебная лампа Аладдина 21.00—«Амгалан нойрсо багашуул». 21.25—«Моя Дуду» — уран һайханай ни фильм. 22.00 — Время. — «Золотая стрела» — уран һайханай фильм. 23.40 — «В поминание предо многих» римтата фильм.

Редактор
Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖ

КРОССВОРД

ХАЖУУ ТЭЭШЭЭ: 7. Х. Намсараевай рассказ. 8. Ц. Шагжинай пьесэ. 9. Һара, үдэр... 11. Ч. Цыдендамбаевай «Буряад басаган» гэһэн туужын персонаж. 12. Буряадай арадай поэт. 15. Урданай библиин герой. 18. Н. Дамдиновай «Декабристын бэһэлиг» гэһэн пьесын үйлэдэгшэ нюур. 19. Буряад драмын театрай артист. 20. Х. Намсараевай «Үүрэй толон» гэһэн романай персонаж. 21. Спортивна хубсаһан. 23. Буряадай залуу уран зурааша — график. 26. Һуралсалай хэрэгсэл. 27. И. Ильф Б. Петров хоёрой «Двенадцать стульев» гэһэн романай герой. 31. Буряадай [illegible] дээжэ режиссер ба артист. 33. Эндэхэг суута философ, поэт ба драматург. 34. И. А. Гончаровой «Обыкновенная история» гэһэн романай персонаж. 35. Б. Цырендашиевай зохёоһон дуун. 36. Буряад орон руу сүлэгдэһэн декабрист.

ДЭЭРЭҺЭЭ ДООШОО: 1. Буряадай оперно театрай дуушан. 2. Модоной нэрэ. 3. Ж. Балданжабоной «Бүргэд» гэжэ туужын персонаж. 4. Буряадай оперо болон баледэй театрай хатаршан. 5. Юумэнэй шэнжэ, шанар. 6. Республикын мэдээжэ эрдэмтэн, врач. 10. Москвагай «Торпедо» гэжэ футбольно командын гэшүүн. 13. Хүүгэдэй журнал. 14. Буряад драмын театрай артист. 16. Модоной нэрэ. 17. Уран зохёолшо, Социалис Ажалай Герой. 22. Б. Цырендашиевай зохёоһон дуун. 24. Буряад нэрэ. 25. Оперо болон баледэй театрай артист. 28. Модоной нэрэ. 29. Оперо болон баледэй театрай дуушан. 30. Хубсаһанай деталь. 32. Гэрэй амитад.

ОНЬҺОН ҮГЭНҮҮД

Алта, мори алдабал —
барижа болохо,
Ама хүүр алдабал —
барижа болохогүй.

Дутуу мэдэһэн юумэеэ
Дуулааб гэжэ бү хэлэ,
Эмниг дошхон мориие
Эмээллээб гэжэ бү һайрха.

Толгойдоо мэдэгдэдэг хэлэн
һайн,
Тогоондоо таарадаг барюул
һайн.

Үүлэн хоорэбэл бороо болохо,
Үгэ хоорэбэл хэрүүл болохо.
Үхэр нэхэжэ — хүсэхэ,
Үгэ нэхэжэ — хүсэхэгүй.

Өөдэлхэ хүндэ
Үргэн хэрэггүй
Заяата хүндэ
Зарга хэрэггүй.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76; отделы: партийной жизни — 2-34-05, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-95, Собственные корреспонденты: п. Баргузин — 91-1-44, г. Закаменск — 34-33, п. Кырен — 91-7-18, Северобайкальск — 35-73 п. Хоринск — 55-6-99.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли. г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-03673. Заказ № 246. Индекс 04609